№ 235 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47. | דינסטאג, ד' תשרי תר"צ. | 8 października 1929 r. | 22-טער יאהרגאנג.

ווירטשאפטל. קאנפערענץ אין האנדעלס-מיניסטעריום

אינזש. באיער רעדט וועגן די נויטן פון דער לאדזער אינדוסטריע

די רעגירונג וועט נישט לעזן דאס בוי-פראבלעם דורך העכערן דאס דירה-געלד

וואַרשאַ, (טעל.)

היינט איז אין האנדעלס-מיניסטעריום פארגעקומען א גרויסע ווירטשאפטליכע קאנפערענץ מיט די דעלעגאטען פון אלע האנדעלס-קאמערן אין לאנד. דעם פארזיץ האט געפיהרט דער האנדעלס-מיניסטער.

פרעמיער שווינטאלסקי האט בעגריסט די קאנפערענץ און גיזאגט, אז עס איז זעהר וויכטיג דער האנדעלס-קלאס זאל צוזאמען ארבייטען מיט דער רעגירונג כדי אויסצובויען דאס לאנד. דאן האט גערעדט דער האנדעלס-מיניסטער, וואס האט מיט ציפערן בעלויכטען די ווירטשאפטליכע לאגע אין לאנד און פעסטגעשטעלט, אז אין פערגלייך מיט 1928 איז איצט די לאגע א בעסערע. דער עקספארט ענטוויקעלט זיך און עס איז נויטיג דער סוחרים קלאס זאל מיטארבייטען מיט דער רעגירונג.

דער פרעז. פון דער ווארשאווער האנדעלס-קאמער אינז. קלארנער, וואס האט אנגעוויזען אויף דער גרויסער בעדייטונג וואס עס האט דער געראנק וועגען דער ראלע פון האנדעלס-קלאס. דאס ערשטע מאל זאגט אינזש. קלארנער זעהט מען ביי אונז די פערשטענדניש פאר דער ראלע פון סוחר און עס איז זיכער, אז די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון האנדעל איז אפהענגיג פון דער צוזאמענארבייט פון דער געזעלשאפט מיט דער רעגירונג.

ד"ר ראמקע האט דערויף געלייענט א רעפעראט וועגען האנדעלס - בילאנס מצד דעם יודישען סוחר'טום האט גע-רעדט אינזש. זמדעמאן, וואס האט זיך אפגעשטעלט אויף דער פראגע וועגען עקספארט און וועגען דער עטאטיסטי-שער פאליטיק.

מצד די לאדזער ווירטשאפטליכע קרייזען האט געהאלטען א רעפעראט דער דירעקטאר פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער אינזש. באיער, וואס האט גע-רעדט וועגען די נויטען פון דער לאדזער אינדוסטריע און האנדעל און וועגען עקס-פארט.

צום סוף לייענט אינזש. קלארנער א רעפעראט וועגען בויען דירות, און וועלכען ער זאגט זיך ארוים פאר בויען דירות דורכ'ן העכערען דאס דירה-געלד.

ווי אייער קארעספאנדענט דערוויסט זיך אבער פון א מאסגעבענדער קוועלע, איז די רעגירונג רעזידירט בשום אופן נישט צו פערשטארקען די בוי-טעטיגקייט אויפ'ן חשבון פון העכערען דאס דירה געלד.

אראבער שוין אויך אונצופרידן מיט לוק'ן

ירושלים, 7. (יט"א)

דער „פאלעסטיין ביולעטין" דער אר-גאן פון דער אראבישער עקזעקוטיווע מעלדעט, אז די עקזעקוטיווע האט זיך געווענדעט צום נציב העליון לארד טשענסעלאר מיט אן אנקלאגע אויף לוק'ן. זיי האבען צו איהם נישט קיין צוטרוי און בעטען, אז אלע דאקומענטען זאלען נישט אדורכגעהן דורך זיין האנד.

ענגלאנד האט מורא פאר א טומעל פון די אמעריקאנער יודען

לאנדאן, 7. (יט"א)

מען טיילט מיט, אז די אמת'ע סבה פון דם, וואס די זיצונג פון דער ענגלישער אויספארשונגס-קאמיסיע קיין א"י איז אפגעלעגט געווארען איז די, וואס מאק-דאנאלד ווילט איצט אין אמעריקא. די ענגלישע רעגירונג וויל אויסמיידען איצט א טומעל און א עווענטועלע אק-ציע און דער הינזיכט פון די אמערי-קאנער יודען.

לאנדאן, 7. (יט"א)

דער געהיימער יוסטיץ-ראט סער נוי-מאן פאהרט אפ קיין א"י. ער וועט זיין דער פערטרעטער פון דער יודישער „אגענץ" און דער אויספארשונגס-קא-מיסיע וועגען די לעצטע געשעהענישען

100 דאלאר בעלוינונג פאר ענטדעקען אנ'אראבישען מערדער.

ירושלים 7 (יטא טעלעגר.) די מאכט האט פונאנדערגעקלעפט פלאקא-טען, אז מארן ענטדעקען די מערדער פון יעקב קאהאן, וואס איז ערמארדעט גע-ווארען מיט צוויי וואכען צוריק אין ירושלים, וועט מען בעקומען 100 דאלאר בע-לויגונג.

ענגלישער גענעראל עצה'ט יודישע קאלניסטען צו מעכען פארטיפיקאציעס

ירושלים, 7. (יט"א)

דער הויפט-קאמענדאנט פון ענגלי-שען מיליטער אין א"י גענ. בעבי, האט בעת זיין אינספעקציע-רייזע איבער יהו-דה און דער בעגלייטונג פון פאליצאי-קאמענדאנט מאווראגאראטא, בעזוכט חדרה. דער גענעראל האט געפרעגט דעם פארזיצער פון לאקאלען ראט, ווי אזוי די יודישע קאלאניסטען רעכענען זיך צו פארטיפיצירען און פערטיידיגען די קאלאניע אין פאל, ווען די ענגלישע מיליטער - אפטיילונגען וועלען צוריק-געצויגען ווערען. דער יודישער פארשטע-הער האט אויף דעם נישט געענטפערט דאגעגען האט ער אנגעוויזען אויף דער נויטיגקייט צו פערשטארקען די ארטיגע פאליציאנטען און מיליטער וואכען.

Panflavin- w PASTYLKACH dla ochrony przed zapaleniem gardła i zaziębieniem. Do nabycia w aptekach.

300 טויזענד פונט הזיקות

האבען געליטען די יודען פון ירושלים און אומגעגענד

ירושלים, 7. (יט"א)

די געלד-פארדערונגען מצד די יודען, וואס האבען געליטען בעת די אונרוהען אין ירושלים און אין דער אומגעגענד און וועלכע זענען דערלאנגט געווארען דער א"י-רעגירונג, בעטרעפען 303 טויזענד פונט (אנדערטהאלבען מיליאן דא-לאר).

אַ גליקליכע רייזע און א הארציגען פאָהרט-געזונד ווינשען מיר אונזער ליבען ברודער און שוואגער זעליג ענגעל אין פאמיליע צו זייער אפפאהרען נאך ארץ-ישראל איזאק יאנקעלעוויטש אין פאמיליע.

עטופי אבל כבד ובלב נשבר עומדים אנו על קברו הפתוח של חברנו החביב שמואל דבני נ"ע שנקטף באביב ימיו. במקום פרחים נוטעים אנו לזכרו 4 עצים ביער הרצל. להוריו ולאחיו מביעים אנו רגשי צער עמק. המחנך והתלמידים של המחלקה השלישית של הגמנסיה הראשונה לנערים בלודז.

אונזער ג' מיטגליד ה' אברהם דאווני צוליב'ן פריצייטיגען טויט פון זיין אונפערגעסליכען זוהן שמואל נתן נ"ע דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל. די פערוואלטונג פון קאנפעקציאנערען-פערבאנד לאדז, קאנסטאנטינער 10.

הריני משתתף בצערו הגדול של ידידי מר נחמיה חורושץ למות עליו אבין נ"ע ש. רוזנשטיין.

צאהן-ארצט Jakób Karmazyn 2 פאלודניאווא 2 צוריקגעקעהרט בעשטעלונג קינסטליכע צייהן, מערט דאס צאהן-ציהען שמערצלאז און גראטיס בעהאנדעלט. 4308

Dr. Z. RAKOWSKI ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייט קאנסטאנטינער 9 טעלעפאן 27-81 צוריקגעקעהרט שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 2 ביז 3 נאכמ.

Dr. Wołkowyski צוריקגעקעהרט צעגיעלניאנא 25 טעלעפאן 26-87 ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען. נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד. בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. M. Heller ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקע און מענער-שוועכע נאוואראט 2, טעל. 79-89 נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אווענד פאר פרויען פון 4—5 נאכמ. פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Dr. med. Adam Bender האט זיך איבערגעצויגען אויף נארוטאוויטשא 30 טעל. 14-75 ספעצ. פאר אינערליכע און הארץ-קראנקהייטען נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 8009

פילע-האנד-ארבייט פון גארדינען, קאפען, דעקען א. ז. וו. M. EINHORN לאדז, קילינסקיעגא 49 קווער-אפיצינע 1 שטאק

Dr. Niewiażski האט זיך איבערגעצויגען אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40 נעמט אן פון 8—11 מיטאג און פון 5—9 אווענד. ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען. פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

Dr. L. Suchowczycki כירורג נעמט אן טעגליך פון 4 ביז 7 נאכמיטאג Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 43-94

Dr. med. J. BETTE ספעציאל-ארצט פון אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען Piotrkowska 6, tel. 44-95 צוריקגעקעהרט נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אווענד

פלעגט די פיס PEDICURE S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37 נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 אז. געוועזענער סיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינעד-אויגען-אנשטאלט אין לאנדאן). ספעציאליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען אין הארנהויט ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהנע שמערצ

Lekarz-dentysta E. SZACKA powróciła i przeprowadziła się na Cegielnianą 50, telefon 73-97 przyjmuje od 3—7.

Zakłady Mechaniczne „URSUS" Sp, Akc, Warszawa, Skierniewicka 27/29 ברען-מאטארען פון אלע סיסטעמען פון 4—600 פערד מעכאנישע — פאר מיהלען, עלעקטראווניעס א. א. וו. — ארמאטורען צו דאמף, וואסער, גאז, ווי אויך ספעציעלע פאר צוקער-פאבריקען. גיסעריען פון אייזענווארג און האלב-איידעל-מעטאל מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט ביי די מינימאלסטע עקספלאאטאציע - קאסטען. גינסטיגע צאהלונגס-בעדינגונגען.

Dr. D. Rozenewajg איז צוריקגעקעהרט נארוטאוויטשא 9. טעלעפאן 28-74.

Dr. med. A. Mazur ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען צוריקגעקעהרט וואסאדניא 65, — טעל. 66-01 נעהמט אן פון 12.30—1.30 און 4—6 אווענד:

Dr. med. H. Różaner ספעציאליסט פון הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט נארוטאוויטשא 9, טעל. 28-98 צוריקגעקעהרט נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אוו. פאר פרויען ספעציעלער ווארטע-צימער.

Lekarz-Dentysta — צאהן-ארצט St. Gelberg האט זיך געצויגן אויף זאוואדזקא 14 נעמט אן פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 7.

מאקדאנאלד און הובער געקומען צו א פולען הסכם

עס ווערט שוין גערופען א קאנפערענץ וועגען ענטוואפנונג אויף די ימים

הויפט-פראקוראר פון ארץ-ישראל בלייבט אויף זיין אמט

5 קאנפערענץ וועגן ענטוואפנונג פון די ים-כחות:

לאנדאן, 7. (א.וו.)

די ענגלישע רעגירונג האט היינט פארגעשיקט איינלאדונגען צו די פארשטעהער פון 5 מלוכות צו דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ.

מען זאגט, די ענגלישע רעגירונג פארעפענטליכען די קאמוניקאט מכח די רעזולטאטען פון דער קאנפערענץ צווישען מאקדאנאלד'ן און הובערן. דאס פאנאנדערשיקען די איינלאדונג צו דער קאנפערענץ וועגען ענטוואפנונגען אויף די ימים איז א דירעקטער רעזולטאט פון די אונטערהאנדלונגען צווישען מאקדאנאלד'ן און הובערן.

וואשינגטאן, 7. (ספ.)

הובער און מאקדאנאלד זענען היינט צוריקגעקומען פון הובער'ס זומער-רעזידענץ.

צווישען הובער און מאקדאנאלד איז דערגרייכט געווארען א פולשטענדיגער הסכם. די איבעריגע פראגען וועלען ארומגערעדט ווערען אויף ווייטערע קאנפערענצען.

לאנדאן, 7. (ספ.)

הענדערסאן האט צוגעשיקט א צירקולאר צו די אמבאסאדארען פון פראנקרייך, אמעריקא, יאפאן איטאליען און ענגלאנד וועגען די דערגרייכטע רעזולטאטען פון דער ענגליש-אמעריקאנישער פארשטענדיגונג.

הויפט-פראקוראר פון ארץ-ישראל בלייבט אויף זיין אמט

ירושלים, 7. (יט"א)

נישט קוקענדיג אויף אלע פראטעסטען מצד די אראבער, האט די ארץ-ישראל רעגירונג נישט בדעה צו באטראכטען די פאדערונג וועגען א דעמיסיע פון הויפט-פראקוראר נארמאן בענטוויטש.

דעפוטאט קענווארטי אמבאסאדאר אין מאסקווא.

לאנדאן, 7. (ספ.)

אלס סגנהען קלאנגען, אז ענגלישער אמבאסאדאר אין מאסקווא זאל באשטימט ווערען דעפ. קענווארטי.

א שטרעזעמאן-גאס אין בערלין

בערלין, (א.וו.)

איינע פון די בערלינער גאסען וועט אנגערופען ווערען אויפ'ן נאמען פון שטרעזעמאן.

א נייע פאליטישע גרופירונג אין סיים.

אין די נאהענטסטע טעג וועט אין סיים געבילדעט ווערען א נייע פאליטישע גרופירונג אונטער דעם לאזונג פון פערטיידיגען די זאכליכע פאסטולאטען פון דער פוילישער לאנד-ווירטשאפט, וואס לעבט איבער א שווערען קריזיס.

די נייע גרופירונג וועט טראגען דעם נאמען: מלוכה - לאנדווירטשאפטליכע גרופע און זי וועט זיין אנ'אויסגאנג פון גרופע אינערהאלב דעם ב. ב.-קלוב. צו דער גרופע זאלען, ווי עס פערזיכערען די ב. ב. דעפוטאטען, צושטעהן פוילישע דעפוטאטען פון אנדערע סיים-פארטייען.

וועלען מיר האבען נאך א פארטיי.

ניעדזשאלקאווסקי זיך אפגעזאגט צו געהן אויף א דועל מיט פולק. קאץ

ווארשא, (טעל.)

אין שייכות מיט דער פאלעמיק צווישען „ראבאטניק"-ן און „גלאס פראוודי" האט פולק. קאץ צוגעשיקט צו ניעדזשאלקאווסקי'ן 2 סעקונדאנטען. ניעדזשאלקאווסקי האט געענטפערט, אז ער האלט נישט פון קיין דועלען און אויב דער געגנער וויל קען ער מיט איהם געהן צו א ערען געריכט.

ווער האט נעכטען געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

ציהונג פון דער 5 קלאס פון דער 19. מלוכה-לאטעריע.

זל. 5.000 נומ. 42668 89588 .146119

זל. 3000 נומ. 27879 .79430

זל. 2.000 נומ. 8497 9374 88850 45355 104994 114289 123161 141412 144706 .182829

מיטגעפיהל-דעפעשע פון לאדזער זשורנאליסטען-סינדיקאט צום טויט פון טשעסלאוו יאנקאווסקי אין ווילנא.

אין עלטער פון 72 יאהר איז אין ווילנא געשטארבען דער באקאנטער פוילישער שריפטשטעלער און זשורנאליסט רעדאקטאר טשעסלאוו יאנקאווסקי.

דער פערשטארבענער איז געווען באקאנט מיט זיין ליבעראלער און טאלעראנטער באציהונגען צו אלע נאציאנאליטעטען, וואס באפעלקערען פוילען. דער פערשטארבענער האט אויך ארויסגעוויזען פיל פערשטענדניש פאר דער יודישער קולטורעלער ארבייט פון ווילנער יודענטום. ס'איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואס זיין טויט האט ארויסגערופען ערנסטען טרויער ביי דער ווילנער יוד. באפעלקערונג.

דער פערשטארבענער אלס קענער פון דער יודישער שפראך, האט זיך פער אינטערעסירט מיט'ן יודישען ליטעראריש'ן שאפען און איבערגעזעצט ד"ר פיינ'עס „געשיכטע פון דער יודישער ליטעראטור". צום בערויערן האט יאנקאווסקי קיין פערלאג פאר זיין דאזיגע ארבייט.

דער לאדזער זשורנאליסטען-סינדיקאט האט געשיקט ארויסגעשיקט קיין ווילנא פאלגענדע קאנדאלענץ-דעפעשע: „צוליב'ן טויט פון סעניאר פון די פוילישע זשורנאליסטען, רעדאקטאר טשעסלאוו יאנקאווסקי, דריקט אויס דער איבערגעבליבענער פאמיליע און דער זשורנאליסטישער משפחה אין ווילנא, דעם טיפסטען מיטגעפיהל דער לאדזשער זשורנאליסטען-סינדיקאט".

ברכה צפירה

דאס איז שוין גענוג!

נייע ערפינדונג אין דער דאמען-מאדע.

איינע פון די אויסלענדישע פירמעס האט ערפינדען א דאמען-קאסטיום, וואס ווערט פערוואנדעלט דורך אפקנעפלען עטליכע קנעפלעך... אין איין רגע אין א ספארט-קאסטיום. אט ווי מיר זעהען דאס אויף אונזער בילד.

טויט-שטראף פאר'ן ארגאניזאטאר פון דער שחיטה אין חברון.

ירושלים, 7. (יט"א)

דער בעשולדיגונגס-אקט געגען דעם שייך סאליף מארקא, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין ארגאניזירען די שחיטה אין חברון זעהט פאר דעם בעשולדיגטען טויט-שטראף.

יודען בעשטראפט פאר האלטען געווער

ירושלים. 7. (יט"א)

צוויי יודען ביי וועלכע מ'האט געפינען רעוואלווערען זענען בעשטראפט געווארען מיט 25 פונט שטראף יעדער.

די יוד. און אראבישע פארשטעהער איז דער אויספארשונג-קאמיסיע

ירושלים, 7. (יט"א)

ווי מ'מעלט מיט, וועט אלס פארשטעהער פון די אראבער אין דער אויספארשונגס-קאמיסיע בעשטימט ווערען דער געוועזענער ענגלישער יוסטיץ-שעף רינלטער [illegible].

אינדוסטריאליזאציע-טאג אין רוסלאנד קומט נישט פאר אין יום-כפור

מאסקווא, 7. (יט"א)

דער אינדוסטריאליזאציע-טאג, וואס איז בעשטימט געווארען אויף יום-כפור איז דורכ'ן „וועציק" אפגעלעגט געווארען אויף אנ'אנדער טאג.

הארימאן קאנצערן ציהט זיך צוריק פון דער קאנצעסיע צו עלעקטראפיצירען א רייה פוילישע שטעט

נעלדען איז קיין ווארשא אנגעקומען א פארשטעהער פון דעם הארימאן קאנצערן, וואס האט ערקלערט די מאסגעבענדע פאקטארען, אז דער הארימאן קאנצערן ציהט זיך צוריק פון א אפמאך אויב די באציהונגען פון קאנצערן ווע־לען נישט גאלגעגעבען ווערען אין פוילען אומפאנג.

די סבה דערפון איז, וואס די פוילישע פאפירען זענען געפאלען אויף דער ניו-יארקער בערזע און דעם הארימאן קאנצערן לוינט דעריבער נישט ארויסצולאזען קיין נייע פאפירען.

ארעסטירט באקאנטע פינאנסיסטען אין בריסל

ברוסעל, 7. (א.וו.)

דא זענען ארעסטירט געווארען 2 באקאנטע פינאנסיסטען די ברידער מאמבעל. זיי האבען געהאט א רעקלאמע-פירמע, וועמענס פאסיווען גרייכען ביז ביז 3 מיליאן פראנק. אויסער דעם האבען זיי געהאט א קליינע באנק, וואס האט געגעבען הלוואות אויף 20 פראצ. א חודש.

ברכה צפירה

די גאטגעבענשטע יודישע קינסטלערין דאנערשטאג אין פילהארמאניע.

קורסען איז די וואגאנען פאר'ן באהן-פערסאנאל

[illegible] פערסאנאל בעקומט א אויסבילדונג ביי אינסטרוקטארען. אונזער בילד שטעלט פאר דעם אינעווייניגסטען אויסזעהן פון אזא וואגאן בעת א לעקציע.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20.

שבת דעם 12-טען אקטאבער 10 פריה קומט פאר אין זאל פילהארמאניע

א פארלעזונג פון חבר **זרבבל**

א. ד. ט. „אמונה, אפיקורסות און פראלעטארישע וועלט-אנשויאונג"

טעזען: 1) ביים וויגעלע פון רעליגיע, 2) צווישען צווי וועלטען, 3) איבערמענשליכעס און איבער נאטירליכעס, 4) פחד פארן לעבען און מורא פארן טויט, 5) גלויבען און וויסען, 6) יחיד און קאלעקטיוו 7) דערמארונג און פערנונפט: 8) קאמף מיט דער נאטור און קאמף מיט דער געזעלשאפט, 9) רעליגיעזער עקסטאז און רעוואלוציאנערער פאטאס, 10) רעליגיעזע פיהרער און פראלעטארישע קעמפער. 11) „פרידענקער" געזעלשאפטען און פאליטישע פארטייען, 12) די יסודות פון דער פראלעטארישער וועלט-אנשויאונג. — בילעטען צו בעקומען יעדען אָוענט אין געזעלשאפט-אוונט-קורסען זגערזשער 17 א פרייטאג נאכמ. און שבת פריה אין קאסע פון פילהארמאניע.

אתרוגים מבחרים

לולבים והדסים

פון, די ערשטע קוועלע אין הורט און איינצעל איז צו בעקומען ביי

נפתלי פרידמאן, לאדז

נאוואמיעסקא 17, — זונטאג: אויף אלט-שטאדט 15.

אתרוגים מובחרים

לולבים והדסים

במקח השוה על הורט ועכצעל

פל. וואלנאשטשי 10 (נייער מארק)

ביי **עמנואל קאפעלוש**

קינא **ZACHETA**

זגערזשער 26

היינט און ווייטערדיגע טעג!

דאס געהיימניס פון אלטער אבשטאמונג

אין די הויפטראָל **י. סמאסארסקא**

אנהויב אין די וואכן-טעג פון 8 זייגער 4 נאכמ. שבת, זונטאג און חגאות פון 12 א זייגער. אכטונג: פאר'ן אנהויב און בעת די הפסקות ווערט געגעבען גיגאנטאסאנישע קאנצערטען פון דער פירמע „מארקאני". — אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען די פרייזען פון די פלעצער פון 40 גר. ביז 1 זל. ═══ קירצליך! „דער לעבעדיגער מת"

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.
אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דער פּראָגרעס און ענטוויקלונג פון האַנדעל און אינדוסטריע אין פּוילען

פון רפאל פעפער

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרטיקעל פון ד"ר ב. זיידען וועגען דעם גורערונגען מצב פון דער האַנדעלס-אָרגאַניזאַציע אין פּוילען, גיבען מיר דאָ אַ צווייטען אַרטיקעל, אין וועלכען דער אויטאָר בעלויכט אַנ'אַנדערע זייט פון דעם דאָזיגען שווערען פּראָבלעם.
די רעד.

אין דער שווערער צייט פאַר'ן מסחר, איז דער סוחר אָפטמאָל מקנא דעם בעל מלאכה. דער בעל מלאכה זאָגט ווייניגער, אַז ער גענט וואָס אַמאָל מעהר באַרג אַראָפּ און דעם לוין-אַרבייטער איז פיל בעסער פאַר איהם, ווייל ער בעקומט זיין שטענדיגע שכירות, ער גענומט פון די סאָציאַלע פּראָבלעמען און פון אַזעלכע געזעצען, וואָס בעשיצען איהם פון אַלעם.

דער שוסטער, וואָס דאַרף האָבען צו זיין מלאכה אין לעדערל, וואָלט בשום אופן נישט פעראורזאַכט צו אַזאַ הויכער ענטוויקלונג אין דער בראַנזשע. אַזעלכע ביישפּילען וואָלט מען געקאָנט ברענגען פון נאָך פיל אַנדערע פאַכען. די האַנד-אַרבייט וועט אמת אַזוי שנעל נישט פערשווינדען ווערען, און דער הויף-קוואַליפיצירטער בעל מלאכה, וועט זיך נאָך ווי עס איז קאָנען האַלטען. פון דער צווייטער זייט איז אָבער מעהר ווי זיכער, אַז אַ גוטער מייסטער אין אַ פאַבריק פערדינט פיל מעהר, ווי אַ מייסטער, וואָס פיהרט אַ זעלבסטשטענדיגען ווארשטאַט.

ביי אַ נאָהענטער אָבסערוואַציע ווייזט זיך אָבער אַרויס, אַז אויב די אינדוסטריע לעבט איבער אין פיל לענדער אַ קריזיס שטאַמט נישט בלויז פון דעם, וואָס עס איז נישטאָ קיין אָפּזאַץ-מאַרק, נאָר אויך צוליב די שוואַכע פערדינסטען ...

וולאָדאַוער יוד. מיידעל אין די הענד פון פּרויען-הענדלער

לובלין. — די פּרויען-הענדלער אין פּוילען האָבען לעצטענס פערשפּרייט זייער נעץ אויף וולאָדאַווע.

מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט זיך דאָרט בעוויזען אַ יונגערמאַן מיט אַ סאַך געלד און זיך פאָרגעשטעלט אַלס אַגענט פון אַ וואַרשאַווער אַססעקוראַציע-פירמע. דער יונגערמאַן, יונה האַמערמאַן, האָט בעזוכט פיל רייכע און פערמעגליכע וואוינונגען, איבערהויפּט אַזעלכע, וואו עס האָבען זיך געפונען יונגע, שעהנע מיידלעך. אומעטום האָט ער דערצעהלט, ווי רייך זיין פירמע איז, ווי גוט ער פערדינט און פערזיכערט, אַז אַ לעבעדיש און שעהנע מיידעל וואָלט אין זיין פירמע געקאָנט בעקומען צו אַ פּאָסטען.

קיין נאַאיווע מענשען פעהלען נישט, בעלנים אויף גוטע פּאָסטענס — אודאי נישט. האָט אַ יונג שעהן מיידעל, אַ טאָכטער פון אַ פערמעגליכען סוחר, מלך קלינגמאַן, ביי איהם נאָר שטאַרק נושא חן געווען און ער האָט איהר צוגעזאָגט צו שאַפען אַ פּאָסטען אַלס קאַסירערין אין וואַרשא. דאָס מיידעל האָט מיטגענומען 500 זל. אויף קויציע און מיט אַ רעקאָמענדאַציע-בריף פון דעם אַגענט איז זי אָפּגעפאָהרען קיין וואַרשא.

עס זענען אַוועק עטליכע וואָכען און די פאַמיליע קלינגמאַן האָט קיין שום בריף, אָדער ידיעה פון איהר טאָכטער נישט דערהאַלטען. אויך דער יונגערמאַן ...

... ביז איצט איז נאָך קיין שפּור פון פערשוואונדענעם יודישען מיידעל.

טויזענדער יודישע קוסטאַרען אין סאָוויעט-רוסלאַנד ווערען פערעכענט אַלס „נעפּליי"

ענדע אותיות פון יודישען אלף-בית אפגעשאַפט דורכ'ן בילדונגס-קאָמיסאַריאַט אין אוקראַינע. — צוליב גרויסע שטייערן זענען יודען געצוואונגען אפצוגעבען שוהלען.

מאָסקווא (יטא) לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון פינאַנץ-קאָמיסאַריאַט וועלען יודישע האַנדווערקער פערעכענט ווערען אין סאָוויעט-רוסלאַנד אַלס נעפּליי.

די פעראָרדנונג שטעלט פעסט, דאָס 37 פערשיידענע קאַטעגאָריעס האַנדווערקער וועלען פון איצט אָן דאַרפען צאָהלען שטייערן צוגלייך מיט פּריוואַטע הענדלער, און וועלען פערעכענט ווערען אַלס פּריוואַטע הענדלער. צווישען די דאָזיגע קאַטעגאָריעס געהען אויך אַריין שניידער, דאַמען-הוט-מאַכער, קירשנער-מאַכער, זאָקען-בענדלעך מאַכער און אַנדערע.

אַלס פּועל-יוצא פון דער נייער פעראָרדנונג וועלען די אַלע בעלי-מלאכות, וואָס פאַלען אַרונטער אונטער די אָנגעגעבענע 37 קאַטעגאָריעס פערלירען ...

קאָמפּאַניע געגען די יודישע קאָאָפּעראַטיווע האַנדווערקער-אַרטעלען. די יודישע קאָמוניסטען טענה'ן, אַז די דאָזיגע אַרטעלען, זענען פול מיט „ספּעקולאַנטען, געוועזענע פאַבריקאַנטען, נעפּליים און כלי-קודש". די קאָמוניסטען פאָדערן דערפאַר, אַז מען זאָל אין די אַרטעלען אָנהויבען אַ ריינונג און אַרויסוואַרפען פון דאָרטען די דאָזיגע „נישט כשר'ע" בעלי-מלאכות.

רינא (יטא) לעצטענס האָט מען אויף די שוהלען אין סאָוויעט-רוסלאַנד אָנגעהויבען אַרויפלעגען אַזעלכע גרויסע שטייערן, אַז די קהלות, וואָס זענען איצט שטאַרק פעראָרימט, זענען נישט ביכולת צו בעצאָהלען און זענען ...

... די יודישע קאָמוניסטען פיהרען אַ ...

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן אין פּאַריז

מוסולמענישער פּרינץ און מולטי-מיליאָנער זיך פערליבט אין אַ פראַנצויזישע שאָקאָלאַד-פערקויפערין

די גאַנצע פראַנצויזישע פּרעסע רעדט איצט וועגען דעם מוסולמענער מולטי-מיליאָנער אגא קאהן, וועלכער האָט זיך פערליבט אין שעהנער פראַנצויזישער שאָקאָלאַד-פערקויפערין מאַרשמואַזעל קאַראָן, און האָט געבעטען איהר האַנד...

די געשיכטע דערפון איז אַזאַ:

אַגאַ קאהן, וועמענס גרויסע פערמעגען איז געוואָרען לעגענדאַר, איז אַריין אין אַ שאָקאָלאַדען געשעפט און שאַטערן קויפען זיסיקייטען, דאָרט האָט זיך זיין בליק געטראָפען מיט'ן בליק פון פר"ל קאַראָן, און דער מוסולמענער פּרינץ איז אַזוי פערליבט געוואָרען אין דעם פראַנצויזישען מיידעל, אַז ער האָט אַזש די טיר נישט געפונען אַרויסצוגעהן פון געשעפט.

אַגאַ קאהן האָט נישט געוואָלט צופוי-קען די געשיכטע אין דער פּרעסע. אין געגענטהייל, די ציטונגס-לייט, וועלכע האָבען איהם אַרומגערינגעלט מיט קשיות, האָט ער געענטפערט מיט בעס „איך בין נישט קיין חתן!"

פר"ל קאַראָן האָט אָבער געזאָגט גאָר אַנדערש, זי האָט ערקלערט, אַז זי הייסט נאָר אַנדריי און נישט סאָפי, אַז זי איז געווען אַ מאָדיסטין און אַז דאָס ערשטע מאָל האָט זי זיך געטראָפען מיט'ן ...

פּאַריז (יטא) דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פון 74 יאָהר דער בערימטער אָריענטאַליסט, עהרען-פּראָפעסאָר פון דער הויך-שול פאַר אָריענטאַלישע ווי-סענשאַפטען זשאַן פּסיכאַרי.

זשאַן פּסיכאַרי איז געווען אַ יוד, ער איז געבוירען געוואָרען אין אָדעס און האָט חתונה געהאַט מיט דער טאָכטער פון בערימטען פראַנצויזישען געשיכטס-פאָרשער רענאַן.

דער טויטער פעלד-מאַרשאַל

פון ד"ר א. קאַראַלניק

וואָס א צרה — איז ער געווען דער ערשטער זיך אָפּצורופען. אויף זיין אופן מיט זיינע מעטאָדען, אָבער ער האָט זיך אָפּגערופען. אָרגאַניזירט אַליין וואָס מען האָט בעדאַרפט, געפאָדערט גערעכטיג-קייט. וואו עס איז נויטיג געווען, קיינמאָל נישט פערשוויגען, קיינמאָל נישט געשוויגען.

אָבער אַליין — אויף זיין אופן. און וואָס איז זיין אופן געווען? יעדע פּראַ-

(ענדע זייט 6)

קיינעם נישט. איך וויל אָפּגעבען כבוד לואי מאַרשאַל'ן.

טאַקע ווייל איך בין געווען זיין פּאָ-ליטישער געגנער, זיין אידעאָלאָגישער בר-פלוגתא, און טאַקע ווייל איך האָב געפיהרט אַ לאַנגען און הייסען קאַמף — דערפאַר לאָז איך אויף האַלב-מאַסט די פאָהן אַראָפּ און בויג-אָן די שווערד.

נישט פאַר לואי מאַרשאַל דעם „פּילאַנ-טראָפּ", און אויך נישט פאַר דעם בערימ-טען אַדוואָקאַט, און אַפילו נישט פאַר דעם איבערגעגעבענעם געטרייען יוד — נאָר פאַר דעם פעלדמאַרשאַל — דעם פיהרער פון כחות, וואָס שטעהען נאָך היינט — און וועלען מן הסתם נאָך ווייטער זיין — אין קאַמף מיט די אידעען, וואָס זענען געבוירען געוואָרען אין מאָ-דערניש און לעבען אין דער מאָדערנער יודישער וועלט.

וואָס איז דער קאַמף געווען? אַרום וואָס האָט עס געשטראָמט?

וועגען שאַפען אַנ'איינהייטליכען ציוניסטישען פראָנט.

ווענדונג פון ה' קורט בלומענפעלד.

בערלין (יטא) דער פאָרזיצער פון דער ציוניסטישער פעראייניגונג אין דייטשלאַנד ה' קורט בלומענפעלד, האָט

וואָס גרייטען זיך צופלאַקערן אין דער נאָהענטסטער צייט אַנ'אוינערליך-ציוניסטישען קאַמף פון דער עקזעקוטיווע און ...

תמוה טעות.

אין דער אינדוסטריעל אויספּרן אַר-טיקעל „ווער איז שולדיג אין דעם ניד-ריגען מצב פון האַנדעלט-שטאַנד אין פּוילען"? אין נעכטיגען נומער איז אַריינ-געפאַלען אַ פערדריסליכער טעות: אַנ-שטאָט ד"ר ב. זיידאָוו, דאַרף זיין ד"ר ב. זיידען.

ווי אַזוי אַ יודישע פרוי האָט מגייר געווען איהר קריסטליכען מאַן און קינדער

קאָוועל. — פרל. רייזע ס. — אַ טאָכטער פון אַ אָנגעזעהענעם בעל-הבית ה' שלמה ס. אין קאָוועל האָט זיך אין יאָהר 1920 בעקאַנט מיט אַ קריסטלי-כען מאַשיניסט, אַ געוויסען נ—ק, און נאָך אַ קורצער צייט האָבען זיי זיך ביי-דע פערליבט. דאָס מיידעל האָט פערלאָ-...

ר. געבוירען אַ צווייט טעכטערל. פון דע-מאָלט אָן פלעגט מען אָפט זעהען אַריינ-קומען אין ענטינ'ס בית המדרש דעם ...

... געגעבען אַנ'עליה, זיין פרוי מיט איהרע פריינד זענען צוגעפאָהרען צום בית-החיים, וואו זי האָט געבעטען מחילה ביי איהרע עלטערן און אויך געבעטען אַ ברכה צו די קומענדע אָפיציעלע יודישע חופה וקדושין.

ליבע צו זיין פרוי און קינדער, מיט יעלע ער האָט געלעבט זעהר גליקליך, בעשליסט דער ה' נ—ק. ענדליך צו ווערען אַ יוד.

צוריק מיט דריי יאָהר מאָנאַטען איז דער קר.סט נ—ק. אָפּגעפאָהרען קיין דאַנציג, וואו ס'האָט זיך איהם איינגע-...

ווער איז דער מיליטערישער קאָ-מענדאַנט פון א"י ישראל.

ירושלים (יט"א) די פּרעסע פער-עפענטליכט אַ רייהע איינצעלהייטען, וואָס שילדערן די פערזענליכקייט פון מילי-טערישען קאָמענדאַנט אין ארץ ישראל בריגאַדע-גענעראַל ב. וו. דאָבּיק.

גענ. דאָביק האָט דורכגעמאַכט אַנ'ער פאָלגרייכע מיליטערישע קאַריערע, וועל ...

העט אין אירלאַנד און אין יאָהר 1914 איז ער מיט די ערשטע ענגלישע מילי-טער-אָפּטיילונגען געקומען נאָכ'ן אויס-ברוך פון דער וועלט-מלחמה אויף דעם קאַמף-פּלאַץ אין פראַנקרייך. בעת דער מלחמה, האָט גענ. דאָביק בעקומען פיל אויסצייכנונגען פון דער ענגלישער, פראַנ-...

לאָדזשער כראָניק.

וואַלען פֿון נייע שאַצערס

(וו) די לאָדזשער פֿינאַנץ-קאַמער האָט ערהאַלטען פֿון פֿינאַנץ-מיניסטעריום אַ צירקולאַר וועגען נייע וואַהלען פֿון מיטגלידער צו די שאַצונגס-קאָמיסיעס, וואָס זייער קאַדענץ ענדיגט זיך סוף דעצעמבער ד. י. די וואַהלען וועלען פֿאָרקומען גאָר אינגיכען.

נאַכט-דיזשורנע אַפּטייקען.

אַנטאָניעוויטש, פּאַביאַניצער 50; באַראַנאָווסקי, פּעטריקאָווער 164; סאָלאָגיעוויטש, פּושקינאַ 19; רעמבעליגסקי, אַנדזשעיאַ 26; זונדעלעוויטש, פּעטריקאָווער 25; קאַספּערקעוויטש, זגערזשער 54; טראַכטאָווסקאַ, בזשעזשינער 56.

געוועזענער לאָדזשער פֿאַבריקאַנט—אַ קאַסע ברעכער

איז נעכטען אַרעסטירט געוואָרען אין קאַלושקי צוזאַמען מיט זיינס אַ קאָלעגע „פּאָ פאַכו"

(—) די געהיים-פּאָליציי האָט נעכטען אַרעסטירט אין קאַלושקי צוויי געוועזענע קאַסע-ברעכער, וועלכע האָבען זיך געמאַכט אויף דער ריזע קיין קאַטאָוויץ. איינער פֿון די קאַסע-ברעכער איז אַ געוועזענער נחום קנישינסקי, וועלכער האָט נאָך מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק געשמ'ט אַלס גאַנץ אָרנטליכער מענש און געפֿיהרט אין לאָדז אַ פֿאַבריקעל פֿון באַוועל-אויסאַרבייטונגען. אָבער אויך שוין דעמאָלס, האָט מען אים אָנגעהויבען צו טיטלען מיט די פֿינגער, אַז ער האָט עפּעס צו שטאַרקע מחזקות מיט מענשען, וואָס האָבען ליב אַ לייכט פֿערדינסטעל און ענדליך, ווען די געשעפֿטען האָבען אָנגעהויבען צו גיהן שלעכט, האָט ער ליקווידירט זיין פֿאַבריק, און געוואָרען אַ פּראָפֿעסיאָנעלער קאַסע-ברעכער. זיין חבר, וועלכען מ'האָט אַרעסטירט מיט אים צוזאַמען אין קאַלושקי איז אַ צווייטער בעוואוסטער קאַסע-ברעכער שלום טענענבוים, אַנ'אַלטער געשולטער חברה-מאַן פֿון די בעסטע ספּעציאַליסטען אין דעם „פֿאַך".

אַרעסטירט האָט מען זיי אַ פּאָר מינוט פֿאַר'ן אָפּגעהן פֿון צוג. אין זייערע וואַליזקעס האָט מען געפֿונען די נייעסטע מכשירים, וועלכע ווערען בענוצט ביים אויפֿברעכען קאַסעס, מען איז זיך דערינבער משער, אַז זיי זענען געפֿאָהרען קיין קאַטאָוויץ אויף אַ נאָר „וואַזשנע" שטיקעל אַרבייט.

די קאַסע-ברעכער האָט מען אָפּגעפֿיהרט קיין לאָדז, וואו מען האָט זיי איבערגעשיקט צום אויספֿאָרשונגס-אַמט.

CZEKOLADKI NADZIEWANE
G. G. LARDELLI

טעאַטער און קונסט

צום אויפֿטריט פֿון ברכה צפירה „אין פֿילהאַרמאָניע".

ווי מיר האָבען שוין געמעלדעט טרעט אויף דאָנערשטאָג אָוועגד דעם 10/10 די וועלט בערימטע תמנ'ער זינגערין, די אונפֿערגלייכליכע אינטערפּרעטאַטאָרין פֿון דעם מאָדערנעם מזרח-ליד, די וואָ

ברכה צפירה

דער-שיינטע. ברכה צפירה. ברכה צפירה ווערט איצט פֿערעכענט אַלס די טעמפּעראַמענטפֿולסטע קינסטלערין פֿון ארץ ישראל און איהר הערליך זינגען פֿערשאַפֿט דעם צושויער אַ גייסטיג פֿערגעניגען.

איהרע לעצטע אויפֿטריטען אין וואַרשאָווער „פֿילהאַרמאָניע" זענען אַריך מיט אַ שטורמישען ערפֿאָלג. אויך אין לאָדז ווערט איהר קאָנצערט ערוואַרט מיט גרויס שפּאַנונג.

מיליטערישע רעגיסטראַציע

פֿאַר פּערזאָנען אָהן בעשטימטע בירגערשאַפֿט.

(פּ) צו דער איצטיגער מיליטערישער רעגיסטראַציע פֿון 1911 מעלדען זיך נישט פֿיל פּערזאָנען, וועמענס פּוילישע בירגערשאַפֿט עס איז נאָך נישט פֿעסטגעשטעלט און דערביי איז אויך צווייפֿעלהאַפֿט זייער צוגעהעריגקייט צו פֿרעמדע מלוכות. צוליב דעם קלערט אויף די מיליטער-מאַכט, אַז צו דער רעגיסטראַציע דאַרפֿען זיך מעלדען אַלע מאַנסבילען פֿון דערמאָנטען יאָהרגאַנג, אָהן אויסנאַהם, בעפֿרייט פֿון דער רעגיסטראַציע זענען נאָר די וועלכע האָבען גענויע דאָקומענטען, אַז זיי זענען פֿרעמדע בירגער.

CZEKOLADA TABLICZKOWA
G. G. LARDELLI

פֿאַלש געלד

(וו) אין טאָמאַשאָוו האָבען זיך לעצטענס בעוויזען אַ סך פֿאַלשע 2-זלאָטי-מטבעות. נעכטען האָט די פּאָליציי אַרעסטירט די פֿערשפּרייטערין פֿון דעם פֿאַלשען געלד, די 25-יעהריגע זאָשאַ באַבער פֿון דאָרף יעלין.

רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1911

היינט לעצטער טאָג פֿון דער רעגיסטראַציע.

היינט, דינסטאָג דעם 8-טען דאַרפֿען זיך שטעלען צו דער מיליטערישער רעגיסטראַציע אַלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1911, וואוינען אויפ'ן שטח פֿון 5 קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות

A Ż.

און פֿון 14. קאָמיסאַריאַט

T Sz Ź Z W U.

מיט'ן היינטיגען טאָג ענדיגט זיך די רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1911.

דאָנערשטאָג, דעם 10. ד. ח.
זינגט
ברכה צפירה
אין פֿילהאַרמאָניע.

אַ יוד מיט פּראָטעסטירטע וועקסלען

פֿאָדערט ראָש-השנה אין אַ בית-המדרש מ'זאָל איהם בעצאָהלען דעם חוב

(—) מען מאַכט אונז אויפֿמערקזאַם אויף אַ מערקווירדיגען פֿאַל, וואָס איז פֿאָרגעקומען דעם היינטיגען ראָש-השנה. אין איינעם פֿון די לאָדזשער חסידישע שטיבלעך האָט זיך דעם ערשטען טאָג ראָש-השנה אין מיטען דאַווענען בעוויזען צווישען דעם גרויסען עולם שטריימל'עך, סאַמעטענע קאַשקעטען און זייד-קאַפּאָטעס איין אייראָפּעאישער קאַפּעלוש, וואָס האָט אַרויסגערופֿען אַ שטיקעל טומעל צווישען די חסידים.

דער יונגערמאַן האָט לאַנג זיך אַרומגעדרעהט אין בית-המדרש, צווישען די חסידים, געזוכט אַ בעקאַנט פּנים, ביז ער האָט ענדליך געפֿונען, אַז ער האָט געטאַפּט דעם געזוכטען יוד, האָט דער יונגערמאַן אָנגעהויבען זיך „אָפּרעכנען" מיט דעם יוד, הלמאי ער בעצאָהלט איהם נישט דעם חוב, נאָך וועלכען ער לויפֿט שוין צו איהם אַ מעשה פֿון עטליכע חדשים. דער יונגערמאַן האָט אויך גע'יעלה'ט, אַז דער חסיד איז אַ באַנקראָטניק, ער זאָל ביי איהם אויסלייזען זיינע פּראָטעסטען וכדומה.

ס'איז זיך גרינג פֿאָרצושטעלען, וואָס פֿאַר אַ בהלה דער איינציגער „אייראָפּעאישער" קרעדיטאָר האָט אַרויסגערופֿען צווישען דעם גרויסען עולם חסידישע מתפּללים. די שטימונג איז געווען זעהר אַ צוהיצטע, בפֿרט ווען מ'האָט פּונקט געהאַלטען ביי די ווילדסטע תפֿילות. די חסידים האָבען זיך אַריינגעמישט אין דער מעשה און לסוף גע'פּועל'ט, אַז דער יונגערמאַן אין קאַפּעלוש זאָל אָפּוואַרטען מיט זיין „אָפּרעכנונג" ביז נאָך יום-טוב.

אָבער דער קרעדיטאָר אין קאַפּעלוש איז געקומען אין רבי'שען בית-המדרש אַריין אויך צומאָרגענס, דעם צווייטען טאָג ראש השנה ווידער אַ סקאַנדאַל. ווידער אַנ'אַמפּערניש, ביז וואַנען די חסידים האָבען געמוזט דעם פּאַצעט מיט די פּראָטעסטען אַרויספֿיהרען ביים „קאָלנער-קלאַפּעם" אונטער דער טיר.

דער אַרויסגעוואָרפֿענער יונגערמאַן האָט גערופֿען אַ פּאָליציאַנט צו אַ „פּאַנקראָטניק", אָבער דער פּאָליציאַנט, ווייסענדיג אַז ס'איז ראש-השנה, האָט דעם יונגערמאַן געשיקט „אַ הויז ווייטער".

רעגיסטראַציע פֿון יאָרגאַנג 1909

היינט דעם 8 אָקטאָבער פֿון 8 פֿריה ביז 3 נאָכמ. דאַרפֿען זיך מעלדען פּערזענליך צו דער רעגיסטראַציע אין לאָקאַל פֿון מיליטעריש-פּאָליצייאישען ביוראָ אויף פּיעטריקאַווער 212 די יונגעלייט, וואָס זענען געבוירען אין יאָהר 1909 און וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פֿון 3-טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט:

A B C D

מאָרגען מיטוואָך דעם 9 ד. ח. דאַרפֿען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראַציע אַלע יונגעלייט וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פֿון 3 קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די אותיות

C F E

צווישען-קאָמונאַלע באַנק

פֿון טושין, זשגאָוו, רודאַ, כאַיני

(וו) אין דער נאָהענטסטער צייט וועט געשאַפֿען ווערען אַ צווישען-קאָמונאַלע קאָאָפּעראַטיווע באַנק. די פֿאָר-מיטגלידער פֿון דער באַנק וועלען זיין די מאַגיסטראַטען פֿון טושין, רודאַ-פּאַביאַניץ, זשגאָוו, כאַיני א. א. די אויפֿגאַבע פֿון דער באַנק וועט זיין צו אינוועסטירען וויכטיגע שטעטישע אַרבייטען און אַרויסצוגעבען הלוואות פֿאַר ווירטשאַפֿט, צו פֿערגרעסערן דעם בוי פֿון זייערע הייזער. יעדער פּאַי וועט קאָסטען 1000 זל.

זעלבסטמאָרד-טראַגעדיע פֿון אַ 14-יעהריג מיידעל

דאָס לעבען איז איהר נמאס, אָבער זאַלץ-וואַסער איז צושרעקליך

(וו) אויף קרושאַ 14 האָט נעכטען זיך אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע זעלבסטמאָרד-טראַגעדיע. דאָרט וואוינט אַ יודישער בלעכער משאַשניאַק מיט זיין ווייב און 14 יעהריגע טאָכטער הינדע.

נעכטען 6 פֿריה, ווען די עלטערן זענען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער היים, האָט דאָס מיידעל, מיט'ן ציל צו בעגעהן זעלבסטמאָרד, אויסגעטרונקען זאַלץ-וואַסער. דערשפּירענדיג די שרעקליכע יסורים האָט די זעלבסטמערדערין צוריק אויסגעוואָרפֿען אַ גרויסען טייל פֿון סם. אין אַ פּאָר מינוט אַרום איז אָנגעקומען די מוטער, וועלכע האָט אויפ'ן אָנבליק פֿון דער טאָכטער'ס מעמד אויפֿגעהויבען אַ געוואַלד. די צוגעפֿאַלענע שכנים האָבען אַרויסגערופֿען די פּאָגאָטאָוויע. די סבה פֿון זעלבסטמאָרד איז נישט בעוואוסט.

זיך דאָס לעבען גענומען

(§) אונטער דעם אויטאָבוס, וואָס קורסירט צווישען לענטשיץ און טאָמאַשאָוו, האָט זיך געוואָרפֿען אַ מאַנסביל און ער איז צוריבען געוואָרען. ביים טויטען זענען געפֿונען געוואָרען דאָקומענטען אויפ'ן נאָמען פֿון יעקב שקאָלניק, אַ לענטשיצער יוד. די סיבה פֿון טראַגישען שריט איז אומבעוואוסט.

געהיימער מאָרד צווישען מיסיאָנערן אין פּאַריז

אַלס נקמה פֿון אַ יודישער מוטער

די מיסיאָנערן זענען רוסישע און דער אָנפֿיהרער זייערער איז געווען אַ גענעראַל שקורניקאָוו.—ווי זיי האָבען פֿערנאַרט אַ געוועזענעם יודישען יונגערמאַן, סעמיאָן ווינשטיין.—זיין מוטער האָט פֿון יודישקייט קיינמאָל נישט געוואוסט, אָבער זי האָט נישט געקאָנט פֿערטראָגען ווי איהר זון פֿערקעהרט מיט פּראַוואָסלאַווע גלחים.—ווי די מוטער האָט געקעמפֿט מיט די גלחים פֿאַר דער נשמה פֿון איהר קינד.

אויבער 18 חדשים האָט געדויערט די פּאָליציי-אויספֿאָרשונג פֿון דעם געהיימניספֿולען מאָרד און וואַלד פֿון פֿאָנטענבלאָ.

אין אַ סעפּטעמבער-נאַכט איז דאָ דער'הרג'עט געוואָרען דער רוסישער גענעראַל שקורניקאָוו. געפֿונען האָט מען דעם קערפּער צוגעדעקט נאָר פֿון אויבען מיט בלעטער און צווייגען. ביי דער אויספֿאָרשונגס-מאַכט איז קיין ספֿק ניט געווען, אַז דער דערשאָסענער איז אומגעבראַכט געוואָרען דורך אַ פֿרוי.

* * *

אויפֿן ברייטען בולוואַר פֿון מאָנמאַרטר פֿלעגט כמעט יעדען טאָג, אַרום דריי אַ זייגער, אַריינשפּאַצירען מיט אַ שנעללען און געווערזען גאַנג, אַ הויכער בלאָנדער בחור פֿון ניינצעהן-צוואַנציג יאָהר, מיט שעהנע אידעלע געזוכטע-צוגען און בלויע, ווייכע, אָפֿענע אויגען. ער פֿלעגט שנעל אַריבערגעהן דעם בולוואַר פֿונאַל און ווייטער געהן צו דעם באַרג דורך דער רו דע מאַרטיר. סעמיאָן ווינשטיין — אַזוי האָט געהייסען דער יודישער סטודענט — פֿלעגט אַליין ניט בעמערקען, ווי ער האָט זיך פֿון צייט צו צייט אומגעדרעהט און געקוקט, צי זיין מוטער, אַ פֿרוי פֿון פֿופֿציג און פֿערציג יאָהר, איז איהם ניט נאָכגעגאַנגען.

צווישען זוהן און מוטער האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ לאַנגיאָהריגע דראַמע: נאָך מיט זעקס יאָהר צוריק האָט זיך די מוטער דערוואוסט, בשעת זי האָט געוואוינט מיט איהם אין סאָפֿיאַ (בולגאַריען), אַז איהר קינד, דער איינציגער פּייסט נאָך דעם פֿאַמיליען-חורבן אין קיעוו און די איינציגע האָפֿנונג אויף אַ צוקונפֿט, וועלכע וועט זיין ווירדיג איהר אומגעקומענעם מאַן, דעם טאַלענטירטען אינזשעניער גריגאָרי מיכאַילאָוויטש ווינשטיין, פֿיהרט אַ מערקווירדיגע פֿריינדשאַפֿט מיט פּראַוואָסלאַווע רוסישע גלחים, געהט בעהאַלטענערהייט אויף אינטימע רעליגיעזע שמועסען מיט'ן פּראַוואָסלאַווען בישאָף, סאָפֿיאַ מאַיסעיעוונאַ ווינשטיין האָט איהם געדראָהט, זי האָט געוויינט פֿאַר איהם ווי אַ קליין קינד, אָבער סוף כל סוף געמוזט זיך איבערצייגען, אַז דער איינפֿלוס פֿון די פֿרעמדע מענשען איז שטאַרקער.

אין פּאַריז האָבען זיך מוטער און זוהן געפֿונען סך הכל איין יאָהר. זיי האָבען געוואַנדערט איבער גאַנץ אייראָפּאַ. די מוטער האָט אַלץ געוואָלט אַנטלויפֿען פֿון זיי, פֿון די פֿערפֿאָלגער פֿון איהר קינד, אָבער עס האָט גאָרנישט געהאָלפֿען. אין ווינען איז געשעהן דאָס אייגענע, ווי אין סאָפֿיאַ, אין פּראָג דאָס אייגענע ווי אין ווינען, נאָכדעם האָט זיך אַלץ איבערגע'חזר'ט אין בערלין און צום סוף — אין פּאַריז.

מיט דעם האַרץ פֿון אַ מוטער האָט זי פֿערשטאַנען, אַז סתם מיט עקשנות וועט זי גאָרנישט מאַכען — אין ערגסטען פֿאַל וועט זי איהם טרייבען צו זעלבסטמאָרד.

אַ האַלבער קאָפּ איז גרוי געוואָרען ביי דער יודישער פֿרוי, וואָס האָט קיינמאָל גאָרנישט געוואוסט פֿון יודישקייט. דאָס איז אַ כאַראַקטעריסטישע ערשיינונג פֿון רוסישע יודען. אַ מין שטאָלץ, אפֿשר אַמביציע, אפֿשר אַ מין זעלבסטשוץ. מען האָט ניט קיין שייכות צום יודישען לעבען און צו יודען און מען צוטערט פֿאַר דער שמד, מען האַסט דעם צלם. סאָפֿיאַ מאַיסעיעוונאַ האָט געשוואוירען און דער זוהן האָט איהר געמוזט גלויבען, אַז זי וועט זיך נעמען דאָס לעבען, אויב ער וועט זיך שמד'ן. ער האָט איהר אויך צוגעזאָגט, אַז זי וועט וויסען אַלץ און ער וועט פֿון איהר ניט האָבען קיין סודות. האָט זי מיט דער צייט געקענט פֿערזענליך די אַלע נשמה-כאַפּערס, וואָס האָבען געוואָלט צונעמען סעמיאָנ'ען; כדי איהם אָפּצוגעבען אין אַ לחים-אַקאַדעמיע און מאַכען פֿון איהם אַ געטריבען פּראָפּאַגאַנדיסט. דעם מאַן מיט דער שוואַרצער באָרד, וועלכען מען האָט שפּעטער געפֿונען אַ דער'הרג'עטן אין וואַלד פֿון פֿאָנטענבלאָ, האָט זי פֿריהער קיינמאָל ניט געזעהן און ערשט אין פּאַריז זיך אָנגעשטויסען אויף איהם.

* * *

פֿון סעמיאָנ'ען האָט סאָפֿיע מאַיסעיעוונאַ זיך דערוואוסט, אַז יעדען שבת געהט ער אין דער „פּאָדוואָריע", אַ קלויסטער און אַ רעליגיעזער צענטער אין דער איינגענער צייט, און פֿירט דאָ שמועסען מיט דעם פּראָפֿעסאָר קודלאַקאָוו, אַ בערימטער רוסישער טעאָלאָג און גלענצענדער שרייבער, אַ פּרעדיגער און אַ רעליגיעזער פֿיהרער. מיט איהם האָט זי זיך ענטשלאָסען צו רעדען אָבער מיט אַ טאָג פֿריהער, נאָכמיטאָג ווען סעמיאָן איז אוועק פֿון הויז, האָט זי בעקומען אַ בעזוך פֿון אַ מערקווירדיגען גאַסט. אַ רוסישער מענש, מיט אַ שוואַרצער באָרד און גאַנץ סימפּאַטישער שטימע האָט זיך איהר פֿאָרגעשטעלט אַלס אַ גוטער פֿריינד פֿון איהר זוהן. דאָס איז געווען גענעראַל שקורניקאָוו, אַ מאַן פֿון אַנ'ערך פֿופֿציג יאָהר, אין אַנ'אָפּגענוצטער מאַנטעל און מיט פֿריינע בעוועגונגען. ער האָט גערעדט, ווי אַנ'אַלטער בעקאַנטער. צוערשט אַביסעלע צעטומעלט, אָבער באַלד נאָך דעם פֿריי און וואוילערזשיש.

סאָפֿיאַ מאַיסעיעוונאַ האָט נישט געוואוסט, וואָס צו ענטפֿערן דעם גאַסט. ביי זיינע ערשטע ווערטער האָט זי זיך קוים בעהערשט: זי האָט אַזוי פֿיל חשק געהאַט וואַרפֿען זיך אויף איהם מיט די הענט, רייסען זיין באָרד און שרייען נאָך הילף, כדי מענשען זאָלען קומען און צו נעמען איהם פֿון צימער. אָבער עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען איהר סעמיאָן. זי האָט געמוזט ליידען, דערשטיקען אין זיך די אויפֿרעגונג און זעהן מיט וועמען זי האָט צו טון, כדי צו וויסען, וואָס פֿאַר אַ מיטלען אָנצונעמען ווייטער.

— איהר געהט מאָרגען צום פּראָפֿעסאָר קודלאַקאָוו. גוט, מיין ליבע (נאָך יעדע עטליכע ווערטער האָט זיך שקורניקאָוו געווענדעט צו דער פֿרוי מיט אַ האַרציגען רוסישען: „מילאַיאַ מאַיאַ") איהר וועט גאָרניט פּועל'ן ביי איהם. סעמיאָן האָט אַליין בעשטימט זיין גורל. זיין האַרץ האָט דערשפּירט וואוהין דאָס לעבען רופֿט איהם... פֿאַרוואָס פֿיהרט איהר אַראָפּ פֿון וועג?

שקורניקאָוו האָט געשמאַקט גערעדט און זיך געבעטען ביי איהר, זי זאָל אויפֿגעבען איהר ווידערשטאַנד, ווייל אַנדערש וועט זי נאָר צעברעכען אַ לעבען. ער האָט זיך געוואָלט „אויסרעדען" פֿאַר איהר.

„אויב איהר ווילט ניט איך זאָל קומען אַהער, קאָנען מיר זיך טרעפֿען אין שטאָט. אפֿשר ווילט איהר, קאָנען מיר מאַכען אַ שפּאַציר קיין ווערסאַל, אָדער פֿאָנטענבלאָ"...

ווי אַ בליץ איז ביי סאָפֿיע מאַיסעיעוונאַ געקומען אין קאָפּ דער געדאַנק, אַז זי מוז אויף אַלץ איינגעהן און זיך אַלץ ערלויבען, כדי צו האַלטען דעם מאַן נעבען זיך און פּטור ווערען פֿון אים. ס'איז פֿאַר איר קיין ספֿק ניט געווען, אַז ער איז דער אמת'ער פֿערפֿיהרער פֿון איהר סעמיאָן, און איידער זי וועט זיך פֿון איהם ניט בעפֿרייען, וועט איהר לעבען קיין לעבען ניט זיין. מען האָט אָפּגעשמועסט צו טרעפֿען זיך אין עטליכע טעג אַרום. מען האָט זיך געזעגענט ווי אַלטע, גוטע פֿריינד, שקורניקאָוו האָט זיך די גאַנצע צייט אַרומגעקוקט, ניט פֿערבעהאַלט צו בעטראַכטען די פֿרוי ביי אַלע איהרע בעוועגונגען.

אויף מאָרגען האָט פּראָפֿ. קודלאַקאָוו אויפֿגענומען אין דער פּאַריזער פּראַוואָסלאַווער „פּאָדוואָריע" די פֿרוי ווינשטיין. ביידע זענען געווען ערנסט, אַליין אַ מאַסקווער מיט אַ פֿעסטען, געזונדען קאָפּ און שמאָל צוגעשניטענע פּלייצעס, האָט ער גערעדט צוערשט פֿאָרזיכטיג, פֿון אַ בעהעלטעניש. צוערשט געוואָרפֿען אַ בליק און נאָך דעם גערעדט:

— פֿאַרוואָס קומט איהר צו מיר?

— ווייל איך ווייס, אַז נאָר איהר קאָנט מיך פֿערשטעהן.

— אָבער אייער זוהן איז אַ דערוואַקסענער, ניט קיין קליין קינד.

— איהר האָט אַ טעות, פּראָפֿעסאָר, ער איז אַ קינד און דערצו נאָך אַ קראַנקער.

— וואָס מיינט איהר דערמיט?

— זיין גייסט איז קראַנק... זיין ווילען איז ניט פֿריי... ער איז אַ געפֿאַנגענער... ער קאָן זיך קיינמאָל נישט בעטראַכטען פֿריי. איך וויל ער זאָל זיך לערנען, שפּעטער קען ער טון מיט זיך וואָס ער וויל... איהר אַליין, נישט קיין אַנדערער.

פּראָפֿעסאָר קודלאַקאָוו האָט צוגעזאָגט מסכים געווען מיט איהר פֿאָדערונג. ער אַליין וועט זאָגען איהר זוהן, אַז דערווייל דאַרף ער ווייטער מאַכען זיינע אוניווערזיטעטס-שטודיען און בלייבען ביי דער מוטער.

סאָפֿיע מאַיסעיעוונאַ איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דעם פּראַוואָסלאַווען קלויסטער אַ צופֿרידענע און ערשיטערטע מענשען פֿון דער צייט וואָלטען געראַטן מיינענדיג, אַז דאָס לויפֿט אַ גייסטיג-קראַנקע. ביי זיך האָט זי בעשלאָסען „געהן צו דער לעצטער גרענעץ". זי וועט אויפֿשיקען דעם זוהן פֿון פּאַריז, אַליין וועט זי בלייבען דאָ עטליכע טעג און אויסגעפֿינען די צוויי: אָדער זי וועט אַליין אומקומען, אָדער זי וועט פּטור ווערען פֿון איהרע פֿערפֿאָלגער אויף שטענדיג...

אין אַ טאָג אַרום האָט זיך אין דער פֿריה בעוויזען גענעראַל שקורניקאָוו. ער האָט זיך אָנגעפֿרעגט וועגען סעמיאָנ'ען און די מוטער האָט געענטפֿערט, אַז ער וועט דעם גאַנצען טאָג נישט זיין אין דער היים. מען האָט געטראַכט וואוהין צו פֿאָהרען און מען האָט אָפּגערעדט, אַז מען וועט פֿאָהרען קיין פֿאָנטענבלאָ. שקורניקאָוו איז געווען בעגייסטערט איבער דעם פּאַרק פֿון פֿאָנטענבלאָ. ער דערמאָנט איהם די הערליכע קייזערליכע פּלעצער אַרום פּעטערבורג און די אַלטע צייטען. ער האָט פֿיל גערעדט אַזוי ווי קיין אַנדערע זאַך אינטערעסירט איהם נישט. סאָפֿיאַ מאַיסעיעוונאַ איז אַריין אין אַ צווייטען צימער זיך אָנבעקלייד'ן. זי איז געווען אַ בערוהיגטע, אַליין געוואונדערט אויף זיך. זי האָט געוואוסט אויף וואָס זי געהט און האָט וועניג געקלערט, אַז זי וועט קומען צוריק אַ גאַנצע. איהר אומגעבעטענער גאַסט האָט זיך געפֿיהלט אויסגעצייכענט

— — — — — — — —

סאָפֿיאַ מאַיסעיעוונאַ איז געקומען אַהיים שפּעט ביינאַכט. זי האָט קוים געכאַפּט דעם אָטעם. יעדען אויגענבליק האָט זי געהערט, ווי עמיצער קלאַפּט אין דער טיר. אָבער דאָס איז געווען נאָר פֿון שרעק. קיינער איז ניט געקומען און קיינער האָט זי ניט גערופֿען. פֿאַרטאָג האָט זי צונויפֿגעלעגט איהרע זאַכען און אַלס אַ זייגער איז זי אוועק צום צוג. צום לעצטען מאָל האָט זי זיך געזעגענט מיט פּאַריז. קיינער האָט זי דאָ מעהר נישט געזעהן, נישט זי און נישט דעם יונגען סעמיאָן.

עס זענען פֿערשוואונדען אויך די שפּורען פֿון גענעראַל שקורניקאָוו. ערשט מיט וואָכען שפּעטער האָט מען געפֿונען זיין קערפּער, געשטאָכען מיט אַ קליינעם מעסער, מיט עטליכע קוילען אין האַרצען.

—O—

א שווער ערמארדעט זיין איידעם

די פרוי פון ערמארדעטען נעמט אויף זיך די שולד, ווילענדיג דערמיט אפראטעווען דעם פאטער

שוידערליכע פאמיליען-טראגעדיע פאר'ן קריין-געריכט

(§) אין קרייז-געריכט איז געלטען פארגעקומען א פראצעס בײ פערמאכטע טירען, וועלכער האט פונאנדערגעוויקעלט פאר די ריכטער א שוידערליכע פאמיליען-טראגעדיע.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זיצען 2 פערזאן. די יונגע פרוי. מילער און איהר פאטער וולאדיסלאוו פאציארעק. דעם 11. מאי איז די פרוי מילער געקומען אין א זעהר אויפגערעגטען צו-שטאנד אין 3-טען קאמיסאריאט און האט דארט געמאלדען, אז זי איז בעגאנגען א מארד. זי האט ערמארדעט איהר מאן מיט א האק.

בײ דער אויספארשונג איז אבער פעסטגעשטעלט געווארען, אז די פרוי מילער זאגט נישט דעם גאנצען אמת. און איהרע רייד האט מען געקענט מער קען, אז זי וויל דא עמעץ פערטושען. די ווײטערדיגע אויספארשונג האט טאקע פעסטגעשטעלט, אז די פרוי מילער איז אונשולדיג און דעם מארד איז בעגאנגען איהר פאטער, וולאדיסלאוו פאציארעק. מילער איז געווען א לײדענשאפט-ליכער שכור און אן'אוואנטורניק. דאס גאנצע געלד, וואס ער האט פערדינט האט ער פערזאפען אין די שענקען און דאס ווײב איז בײ איהם געשוואלען גע-ווארען פאר הונגער. דערצו איז דער שוי-ערער טכשיט געווען אן'אויסוואורף פון א מאן מיט אונארמאלע געשלעכטליכע נייגונגען. דאס ווײב האט ער געקאטעוועט האלב-טויט, ווען זי האט זיך נעע-קעלט צו בעפרידיגען זײנע גראבע, אונ-נאטירליכע תאוות. און דאס אלץ איז פארגעקומען פאר שווער און שווגער און די אויגען, ווײל דאס פאר פאלק האט געוואוינט בײ דער פרוי'ס עלטערן, אויף לאגעווניצקא 24.

אזוי ער קרימינעלער נאכט איז מילער אהיימגעקומען בעזאפען ווי שטענדיג און אנגעהויבען צו מאלטרעטירען דאס ווײב מיט די פיינליכסטע ענוים. ענדליך האט ער זיך בערוהיגט און דאס אונ-גליקליכע ווײב האט זיך געלעגט שלא-פען. אין א האלבע שעה ארום האט זיך מילער אויך געלעגט און דאן איז צווי-שען זײ ווײטער פארגעקומען א שרעק-ליכע סצענע. ער האט זי אויפסניי אנ-געהויבען צו פײניגען און איהר אנצוטאן די שרעקליכסטע יסורים. די פרוי האט שוין מעהר נישט געקענט אויסהאלטען און איז אראפגעשפרונגען פון בעט, זיך האלטענדיג זיך און א ווינקעל פון דער שטוב. מילער איז איהר אבער נאכגע-לאפען מיט א מעסער אין האנד און זי געוואלט דער'הרג'ענען. די מילערא'ווס עלטער פאטער, פאציארעק, וועלכער האט זיך די גאנצע צייט צוגעקוקט צו דער סצענע, האט זיך איצט שוין מעהר נישט געקאנט איינהאלטען און דעם טיי-ערען איידעם דערלאנגט א זעץ מיט א שארפער האק איבער'ן קאפ. דער קלאפ איז געווען א שרעקליכער. מילער האט זיך אונגלאנגעצען פעגאסען מיט בלוט און אנידערגעפאלען א טויטער אויף דער ערד. די אונגליקליכע פרוי האט דאן אלס ראנקבארקייט דעם פאטער, וועל-כער האט זי אויסגעלייזט פונ'ם טיראַ-נישען מאן, גענומען אויף זיך די שולד און געמאלדען, אז זי איז בעגאנגען די מארד. די אויספארשונג האט אבער פעסטגעשטעלט דעם גאנצען אמת און געלטען איז דער פאטער און טאכטער געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק.

* * *

11 אין אווענד האט דאס געריכט ארויסגעטראגען א דעצוזיע, אז דער אורטייל ווערט ארויסגעגעבען היינט 9 פרוה.

די עגזאטישע זינגערין
אין פילפארביגע קאסטיומען
ברכה צפירה
דאנערשטאג אין פילהארמאניע.

מאגיסטראט-קאנפערענץ

מיט סוחרים און פאבריקאנטען

וועגן פערבעסערן די לאדזשער באהן-קאמוניקאציע

(מ) צוטרעטענדיג אויסארבייטען א נייעם פאהר-פלאן פון די פוילישע באה-נען, האט די הויפט-דירעקציע זיך גע-ווענדעט צום לאדזשער מאגיסטראט אי-בערצושיקען דער באהן-דירעקציע בע-מערקונגען, צי דער בײז איצטיגער פאהר פלאן ענטשפרעכט די לאדזשער קאמוני-קאציע - בעדערפענישען, און וועלכע ענדערונגען עס וואלטען געווען נויטיג איינצופיהרען.

היינט אווענד רופט דער מאגיסטראט א ספעציעלע קאנפערענץ מיט די פאר-שטעהער פון די סוחר'ישע און אינדוס-טריעלע ספערען.

די גרעסטע יודישע סענסאציע!
א לעבעדיגער גרוס פון ארץ-ישראל
ברכה צפירה
דאנערשטאג אין פילהארמאניע.

!!! אכטונג !!!
די טרינקען ברונען-וואסער, אומנעקאכט, רופט אפט ארויס מאגען-אויפברויזונגען און זאגאר עפידעמיע.
ווער עס שוינט דאס אייגענע געזונד און דאס געזונד פון זיינע נאהענטע, דערזעלבער טרינקט און ראט צו טרינקען אנדערע נאר
מינעראל-וואסער
פון דער מינעראל-וואסער-פאבריק
K. CHĄDZYŃSKI, Łódź, Kilińskiego 153, tel. 60-23.
דאס טיש-מינעראל-וואסער איז דער געזונדסטער און היגיע-נישסטער געטראנק.
טיש-מינעראל-וואסער איז מיט זיין כעמישען בעשטאנד געוואוי-שען און פערטרעט גענצליך די בעוואוסטע נאטורעלע וואסערן, ווי:
Narzan, Gieschübler' Borzompit.
צו דער פראדוקציע פון טיש-מינעראל-וואסער זענען געברויכט נור ריינע כעמישע רויה-שטאפען.
טיש-מינעראל-וואסער פערשטארקט בעדייטענד די טעטיגקייט פון מאגען און פערלייכטערט דאס פערדייאונג.
דאס טיש-מינעראל-וואסער איז אלזא אונבעדינגט נויטיג אויף
יעדען טיש, אין יעדען הויז, אין רעסטאראן, צוקערניע א. ז. וו.
צו פערלאנגען איבעראל אין פלאמבירטע פלעשלעך. זאפארטיגע
צושטעלונג אהן ריקזירט אויף דער צאהל פלעשלעך.
4353

דער יודישער שטאלץ
די פרעכטיגע זינגערין
ברכה צפירה
דאנערשטאג אין פילהארמאניע

רעגירונגס-קאמיסאר פאר'ן קרייז-פערבאנד פון די קראנקען-קאסע

(§) די פראגע פון א קאמיסאר איז שוין בעשטימט. די טעג ווערט דער קא-מיסאר נאמינירט ווערען און פערנעה-מען דעם ארט. אלס קאמיסאר ווערט בעשטימט דער איצטיגער דירעקטאר פון דער אקציען-געזעלשאפט ס. ראזענ-בלאט, ה' פרושקאווסקי, וועלכער האט פערנומען א העכערען אמט אין פינאנץ מיניסטעריום.

לאדז לערנט זיך בענוצען מיט די אויטאמאטישע טעלעפאנען

אין איינינע וואכען ארום וועלען די בענוצער פון טעלעפאן-אפאראטען קע-נען אויטאמאטיש זיך פערבינדען מיט די שטאטישע אבאנענטען. צוליב דעם האט „פאסטא" איינגעארדענט, ווי בע-קאנט, א „קורס" פון טעלעפאן-פערבינ-דונג.

ס'איז כ'לעבען פראי צו געהן זיך פע צייטענס אויסלערנען די מלאכה פון „דרעהען" מיט'ן טעלעפאן-רעדעל, דען שפעטער ווערט מען נישט האבען, צו ווע מען אויסלאזען דעם פעס פון דער איי-גענער אונבעהאלפענקייט.

פארלעזונג פון זרבבל.

שבת 10 פריה ווערט רזבבל האלטען א פארלעזונג אין „פילהארמאניע"-זאל א. ד. ט. „אמונה אפיקורסות און פראַ-לעטארישע וועלט אנשויאונג". די פאר-לעזונג האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

סטאניעווסקי'ס צירק איז לאדז.

סטאניעווסקי'ס צירק, וועלכער איז פאר צוויי יאהר צוריק געווען אין לאדז הויבט דעם פרייטאג ווידער אן צו שפי-לען בײ אונז אין שטאט.

דער צירק ווערט זיך געפינען אויף אל. קאשטשושקי 75. די ערשטע פארשטע-לונג קומט פאר פרייטאג 8.15 אווענד.

טעלעגראמען

וואלדעמאראס האט ארגאניזירט די יודישע פאגראמען.

קאוונא (יטא) א גרויסע סענסאציע האט ארויסגערופען די ערקלערונג פון איינינע מלוכה-בעאמטע, אז דער אר-גאניזאטאר פון פאגראם אויף יודען אין סלאבאדקע איז געווען דער בעזייטיג-טער דיקטאטאר פון ליטא, פראפ. וואל-דעמאראס.

פראפ. וואלדעמארס האט דאס געטון, כדי צו קאמפראמיטירען זיין שונא — דעם אינערן-מיניסטער. די יודישע בע-פעלקערונג אין ליטא האט אויפגענומען מיט צופרידענהייט וואלדעמאראס'עס מפלה.

עלטערן!
דאס געזונד פון אייערע קינדער איז אייער גרעסטער אוצר. למח"ש שיקט אייערע קינדער נאר אין חדרים אדער שולען, אין וועלכע ס'איז פאראן א שול-דאקטאר.

דייטשע חלצים אבגעפאהרען קיין א"י

בערלין (יטא) די טעג איז אפגע-פאהרען קיין ארץ ישראל די צווייטע גרופע חלוצים, וואס האט געצעהלט 35 פערזאן, מעהרסטענס פון קבוץ „חירות"

די איבעריגע דייטשע חלוצים וועלען אפ-פאהרען קיין ארץ ישראל אין משך פון חודש אקטאבער.

יודישער בירגער!
האסטו שוין ערפילט דיין פליכט
לגבי דיינע ברידער אין ארץ-ישראל?

קליינער פעליעטאן

תמוז נומער 2.

אזא מזל האט שוין לאדז. ווען ס'דארף זיין זומער, איז ווינטער, און ווען ס'דארף, לויט'ן בעל הלוח, זיין הערבסט, איז גאר זומער.

ב. ה. זיי א חכם און ווייס, ווען צו אנ-בייטען שווערע וועליורען, ווארימע ווינ-טער-וועש און סוויטער'ס. ווען אנצו-גרייטען קאלאשען, באטען, טלויזשען, מאלפעס, נורקען, קאראקולען און פי-שאס, און אויף ווען זיך איינצוצייכנען מיט אלפאגע, העלע אנצוג-שטאפען און זיידענס. אז אויבען, אין הימעל, אין שפעט גאר אן'אנדערער סדר געווארען — אן'איבערקעהרעניש.

דאכט זיך, היינט האבען מיר, לויט לוח, אקטאבער. על פי יושר האבען מיר שוין היינט געדארפט זיך טוליען אין א הערבסט-מאנטעל מיט א שאל אויפ'ן האלז. איז גאר תמוז. ממש תמוז. די זון ברייהט, לאמש נעם רײן יודענע און שיק זי א צווייטען מאל אוועק אויפ'ן דאטשע...

ווער רעדט וועגען א שמיקעל פעלץ, ווען מען קומט עס אויפ'ן גערדאנק א טראכט צו טון וועגען קאלאשען און בא-טען. ווען מען פאלט עס איין צו כ'אפען אפאר קערצלער קויהלען? אז אין דרויסען שיינט און ווארימט א ליבליכע אקטאבער-זון!..

ווי די זאך זאל נישט זיין, אבי לאדז איז שוין בעשעהרט „פשוטארעס". איז תבואה טייער, איז א קריזיס — די שטעטישע בעפעלקערונג קען זיך נישט ערלויבען. איז תבואה בילינ, איז ווידער א קריזיס — די פויערים האבען קיין געלד נישט. מאכען זיך פרעסט, קומען זיי פורים-צייט, ווערט ווארים, קומען די היצען אין אקטאבער. אוי, צי אזוי לאדז איז שוין אויפגעלעגט צוצוברעכען דעם קאפ.

אפשר וואלט טאקע געווען א יושר צו ענדערן דעם לוח. הלמאי מאסקווא האט געענדערט דעם קאלענדאר-יאהר אויף 14 חדשים. פארוואס זאלען מיר נישט ענדערן דעם סדר און אונזער לוח?

כדאי א טראכט צו טון וועגען דעם... עס ווערט העלפען נישט ווייניגער ווי אנדערע טראכטונגען...

אב-נעם.

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפאנענדער ראמאן פון דער הייטיגער צייט.

בעארבייט ספעצ. פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט" יו. פיירמאן.

(47 פארטזעצונג)

נאך א לענגער געשפרעך מיט איהם, האט זיך מאר-קוזע איבערגעטאן און איז אוועק אין דער ריכטונג פון ווייר-טעמבערג. געארג האט זיך אומגעקעהרט אין דער ווילע אין שאלען.

מארקוזע איז אוועק צום וואקזאל און געפאהרען קיין שטוטגארט. זײנע אגענטען האבען איהם טעלעפאניש ארוים-גערופען: „עפעס א קראנקער בעט איהם אויף א ווזיזיט". דאס האט געהייסען: „עס איז דא עמיצער אויפ'ן אויג, וועלכען מען קאן אויסלייזען".

בעת מארקוזע האט דעם זעלבען אווענד זיך ווידער גע-זעצט צום שפיל-טיש, האט ער זיך מיט איינמאל דערמאנט דעם צוזאמענשטויס פון זיין אויטא מיט דער פוהר אס-פאלט.

די אספאלט-פוהר האט איצט אויסגעזעהען אין זײנע אויגען ווי א ריזיגע חיה, וואס האט ארויסגעקוקט פון דער פינסטערניש אויף דער נאס. עס האט זיך איהם געדאכט, אז די דאזיגע חיה גרייט זיך צו בעפאלען איהם, אז זי וואקסט אויס צו אן'אונגעוועהנליכער גרויס און איינציגווייז נעמט זי אן דאס געשטאלט פון פראקוראר ווענק. זי האט איהם אנ-געקוקט אין די אויגען מיט א שרעקליך פנים, ווי א חיה פון פאר דער וועלט-בעשאפונג, וועלכע בעווייזט זיך אין ים אויף פעלזען אינזל. די דאזיגע אונגעהייערליכע, פערגעטעלטע ערשי-נערונג האט מארקוזע'ן אנגעפילט מיט שרעק. ער האט שלעכט געשפילט, ער האט צו פריה פערלאזט דעם טיש, האבענדיג פערשפילט א ביסעל געלד און נאך אין דער זעל-בער נאכט האט ער זיך אומגעקעהרט קיין מינכען.

אויפ'ן וועג האט ער, ווי עס וואלט זיך פלוצלינג עפים ענטפלעקט פאר איהם, געזאגט: „דאס איז קאמיש. עס האנדעלט זיך פשוט דערוועגען, וואס איין איינדרוק ווערט פערטרייבט מיט'ן אנדערען. דאס וויל איך ארויסיאגען פון מיין קאפ די פיינינענדע בענקשאפט נאך דער פרוי מיט שרעק פאר'ן פראקוראר. דאס איז לעכערליך!"

נישט געקוקט דערויף האט ער זיך ווייטער געהאלטען בײ זײנע פלענער. פארוואס שטעהט דער דאזיגער מענש נאך אלץ איהם אין וועג? האט ער, מארקוזע, נישט ארוים-געגעבען קיין גענוג דייטליכען בעפעהל? אויב נישט, ווערט ער דעם בעפעהל איבער'חזר'ן!

אין דער וואהנונג אין מינכען האט ער זיך גלייך גע-לעגט שלאפען. ער האט אין זיך אויפגעגעבען דעם פערלאנג תיכף צו זעהען די גרעפין און איז איינגעשלאפען גוט און פעסט נאך די אלע דאגות א גאנצען מעת-לעת.

* * *

.... בעת די ארבייטער, וואס האבען אויסגעגלייכט די טראטוארען אין שאלען האבען זיך אומגעקעהרט צו דער ארבייט נאך דער מיטאג-פויזע, האט זיך אויסגעמישט מיט זיי עפים א פערשוין, וואס איז ארוים פון דער אין שלכנות-ליגנענדער שענק און פערלאנגט צו רעדען מיט'ן אויפזעהער. ער האט געפרעגט, צי ער קאן נישט דא קריגען קיין ארבייט.

— איך קאן דיר אוועקגעבען מיין ארבייט, אויב דו ווערסט מיר גוט בעצאהלען — האט איינער פון די ארבייטער חוזק געמאכט.

אבער דער געקומענער האט ערקלערט, אז ער וויל קריגען בעצאהלט גלייך פון אויפזעהער.

— אזוי איז עפים אנדערש, — האט דער ארבייטער זיך צולאכט. — אט געהט אונזער אויפזעהער.

דער אונבעקאנטער איז צוגעגאנגען צו איהם, האט גע-רעדט מיט איהם שטיל און אונבעמערקבאר האט ער איהם אוועקגעצויגען פון די אנדערע.

— הממם... אפשר ווערט זיך געפינען ארבייט — האט געזאגט דער אויפזעהער, וועלכער איז נישט געווען קיין אנ-דערער, ווי אן'איבערגעטויגער פאליציי-קאמיסאר, — בימע ווייזט די פאפירען.

דער אונבעקאנטער האט געוויזען זײנע פאפירען, זאגענ-דיג שטיל: „הער קאמיסאר, פערדראס אייך נישט מיט ווע פערוואונדערט. מאכט אן'אנשטעל, אז איהר לייענט מיינע פאפירען און זאגט, אז איך ווער א געהילף-היטצער בײם אספאלט-אויווען. היטצער איז דאך אינספעקטאר שמידט?

— יא, יא... גו, גוט, גוט! קומט — האט דער קאמי-סאר געענטפערט — איהר קאנט דא קריגען ארבייט... עי, שמידט, קומט אהער! — האט ער אויסגערופען. און דער שטיל האט ער איבערגעגעבען שמידט'ן, אז דער הער פרא-קוראר ווערט פערברענגען א טאג אלס זיין געהילף בײ דעם אספאלט-אויווען.

ער איז צו צום אויווען און שטיל געפרעגט שמידט'ן, צי עס איז פאראן עפים נייעס.

— עס איז דא — האט אינספעקטאר שמידט געענט-פערט — דער הער קאמיסאר האט נאכאמאל געקלונגען צו אייך אין אונזער ענין. אבער איהר זענט שוין נישט געווען אין דער היים. עס זענען געשעהען מערגע זאכען. מיר הא-בען דאך געזעהען ביינאכט יענעם פערשוין, ווי ער איז ארײן אין דער ווילע; עס האט זיך אונז געדאכט, אז דאס איז געווען דער זעלבער, וואס האט איבערגעלאזט ביינאכט דעם אויטא. אבער עס ווייזט זיך ארוים, אז דאס איז א טעות. דעם אויטא האבען מיר צוריק נישט געזעהען. און היינט אינדערפריה איז בלויז עפים א פרוי ארויסגעשטיגען אויפ'ן וועג, וואס פיהרט פון דער ווילע און זיך אריינגעזעצט אין א לורקע. צי איז זי ארוים פון דער ווילע נופא איז אונז נישט געלונגען צו דערגעהן. אבער אין א שעה ארום האט זיך מיט איינמאל בעוויזען אויפ'ן שאסע פאלדרינגער, וואס ווערט פון אונז פערפאלגט, און ער איז אריין אין דער ווילע. מיר האבען אבער נישט געזעהען, אז ער זאל האבען ארויסגע-גאנגען פון דער ווילע. דאס איז זעהר רעטזעלהאפט.

— האט איהר נישט קיין חשד, אז די ווילע קאן האבען עפים אן'אונבעקאנטען אויסגאנג.

— ניין. אונזערע ביז-אהעריגע אונטערזוכונגען האבען פעסטגעשטעלט, אז יענער פאלדרינגער בענוצט זיך שטענ-דיג מיט'ן זעלבען וועג, סיי ווען ער געהט אריין און סיי ווען ער געהט ארוים. איבריגענס געהט ער זעהר זעלטען ארוים. אפילו נישט יעדען דריטען טאג.

— איז נישט דא קיין וועג אריינצוקריגען זיך אין דער ווילע?

— אהן צו ווארפען זיך אין די אויגען — אונמעגליך! איך זעה איצט פון דאנען, ווי זיי זיי דערווייטערן פון דארט א בעטלער. זיי האבען דארט א גרויסען דאג-הונד, וואס איז אויסגעצייכענט דרעסירט... ניין, דארט קאן מען זיך בנגבה נישט אריינקריגען.

— געפינט זיך דארט איצט פאלדרינגער?

— יא. איך האב איהם ערשט נישט לאנג געזעהען אין פענסטער.

— האט דער אויטא א מאדעל מיט א נומער?

— יא, פון קאנסטאנצער קרייז. אט איז דער נומער.

— זיכער א געפעלשטער. דער אויטא איז דאך געקו-מען פון לינדוי?

— יא. איך האב טעלעפאניש מיטגעטיילט דעם נומער קיין פרידריכסהאפען, ראווענסבורג, לינדוי, וואנגען און קאנ-סטאנץ. פון קאנסטאנץ האב איך געקריגען אן'ענטפער, אז דער אנגעוויזענער נומער געהערט כלומר'שט צו עפים א סא-נאטאר-קאלאניע. אבער דער אויטא מיט אזא נומער פאהרט קיינמאל נישט ארוים פון קאנסטאנץ.

— לאזט זיך דאס נישט אויפקלערען: דער אויטא איז איינגעמאלדען אין דער ווילע, אבער ער שטעלט זיך נישט אפ פאר דער ווילע, ווייל דעם פאסאזשיר האט עפים אוים-געוויזען צו זיין פערדעכטיג... אפשר אונזער אספאלט-וואַ-גען?... האט מען נישט פאלדרינגער'ן מיטגעטיילט, אז דער אויטא ווארט אויף איהם אויף דער נאס און דער לעצטער האט איהם אוועקגעפיהרט ערגיץ אין א בעהעלטעניש. און עס נישט אזוי? אין דער זעלבער צייט איז דער מענש, וואס האט פערלאזט דעם אויטא, אריין אין דער ווילע? אדער ער געפינט זיך נאך איצט מיט פאלדרינגער'ן אונגעוועניג, אדער רעט דארט, וואו עס האט זיך געפינען זיין אויטא. דאס דא-זיגע בעהעלטעניש מוזען מיר אויפדעקען.

(דאס ווייטערע קומט)

דער טויטער פעלד=מאַרשאַל

גע בעזונדער, יעדער יודישער פּראָבלעם פאַר זיך — אָבער נישט אין דער גאַנצער טאָטאַליטעט פון דעם יודישען פּראָב-לעם.

און דאָס איז געווען דער מיסטער און מ-טערשיד צווישען איהם און צווישען אונז ער האָט געזאָגט: „עם ישראל חי" — מיר האָבען עס אויך געזאָגט. אָבער ער האָט אַטאָמיזירט דעם „עם ישראל", — יחידים לעבען, איינצעלנע קיבוצים אין פערשידענע לענדער, איבער דער גאַנצער ערד, און יעדער קיבוץ אַנ'אייגענעם פאַר זיך אַליין, און ווייל אַזוי — קאָן מען נישט בעהאַנדלען די יודישע פּראָבלעמען פון איין איינצעלנער, אַלע ארומנעמענדער אוידעע אַרוים.

מען דאַרף נישט, ווי די דייטשען זאָ-גען, „העננגען די יודען-פראַגע אויף דער גרויסער גלאָק", — שטיל, רוהיג, און קאָמיטעטען, בעראַטען, מיט חכמה, מיט קוהלקייט, אפילו ווען דאָס געפיל איז הייס.

זיכער א גוטע, א רוהיגע מעטאָד-ע. און אָפט אַנ'ערפאָלגרייכע. אָבער נישט קיין הוסטאָריש - בויענדע. א מעטאָדע פון סאָציאַלען אנאַליז, נישט פון שעפע-רישען סינטעז.

דער פּאָליטישער אָדער סאָציאַלער אַנאַליטיקער זאָגט:

— ריהרט נישט אָן דאָס רוהיגע, לאָזט געמאַך". „דיה לצרה בשעתה" — שאַפט נישט קיין נייע פּראָב-לעמען, וועקט נישט אויף דעם שונא וואָס לויערט. און דער עיקר — וואַרט. די צייט וועט קומען, שפּעטערע דורות וועלען ווערען מילדער, בעסער, איידעלער, די קולטור וועט וואַקסען — און דאָס יודישע לעבען וועט ווערען זיכערער, רוהיגער, פּערמאַנענטער.

גוט — אמת, האָבען מיר ערקלערט. איהר מעגט זיין גערעכט, אין דעם איצ-טיגען מאָמענט — אָבער וואָס ווייטער? ווי אַזוי זיך אַנטקעגענשטעלען דעם צע-

(ענדע פון זייט 8).

שטערענדען איינפלוס פון דער צייט? ווי אַזוי אויפהאַלטען דעם אָפּבּרעקלונגס פּראָצעס, די דיסאינטעגראַציע פון דעם יודענטום? איהר זאָגט: יודאַאיזם — אָבער וואָס איז דאָס יודאַאיזם, וואָס איז דאָס יהדות, אויב נישט דער פּסיכי-שער אינהאַלט פון דעם לעבעדיגען יו-דען? וואָס איז יהדות, אויב נישט דאָס אַבסטראַקט - געוואָרענע יודענטום?

— זיין — מאַרשאַל'ס — אויג איז געווען בעהעפט אויף דער פערגאַנגענ-הייט, — אונזערע האָט געזוכט די צו-קונפט.

ער האָט געוואָלט בעשיצען, אָפּהי-טען, קאָנסערווירען דאָס פערהאַנענע יו-דענטום — אויסבעסערן עס ווי ווייט עס איז מעגליך, רעפאָרמירען עס ווי ווייט מען קאָן — און דערפאַר זיין מערקווירדיגער קאָנסערוואַטיווער רע-פאָרמיזם אויף יעדען געביט — צי דאָס איז געווען רעליגיע צי סאָציאַלע פּאָ-ליטיק.

מיר אָבער האָבען געוואָלט — אויפ-בויען פון די פראַגמענטען פון דעם יו-דישען פאָלק א נייע איינהייט, אַדער לכל הפחות וואַגען דעם געשיכטליכען טאַנץ — ריזיקירען אויב נויטיג, שטע-לען אין קאָן אַלצדינג — צוליב דער צו-קונפט.

ער האָט געפונען זיין זין און זיין לעבענס-ציל אין דעם שוין עקזיסטי-רענדען יודענטום. מיר האָבען געזאָגט: העכער, ווייטער, נישט אָפּשטעלען זיך, דורך סכנות, דורך לאַווינעס. דער נייער טעמפּעל מוז געבויט ווערען אויף דעם העכסטען באַרג-שפּיץ — דער נייער, אפילו ווען מען מוז צוברעכען דעם אַל-טען.

פאַר איהם איז דאָס יודענטום נאָך אַלץ געווען דער פּאַסיווער טייל פון דער וועלט. אַנ'אָביעקט פון דער געשיכטע.

נישט דער לעבעדיגער, קעמפענדיגער, אויספּרוּווענדער סוּביעקט.

און דערפאַר האָבען מיר זיך נישט גע שראָקען צו פאָדערן מעהר און אַלץ מעהר, אפילו ווען דאָס וועגנגע, וואָס מיר האָבען אויסגעקעמפט איז גע-שטעלט געוואָרען אין סכנה...

און ווי תמיד, האָט דאָס היסטאָרישע לעבען גובר געווען. שפּעט — אָבער דאָך — האָט דער אַלטער און קלוגער פעלד-מאַרשאַל מאַרשאַל, דער שטאַרקער פיהרער, דער וועטעראַן פון דעם אַלט-יודישען ליבעראַליזם, שלום געמאַכט מיט די געגנער פון פריהער, געשלאָסען אַנ'אָפּמאַך מיט דעם אַקטיווען, שאַפע-רען טייל פון דעם יודישען פאָלק.

און דאָס איז געווען דער סוד פון זיין מאַכט. דאָס איז געווען דער קוואַל פון זיין איינפלוס. ער האָט, ווי אַנ'-אמת'ער פעלדמאַרשאַל — קיינמאָל זיך נישט אונטערגעגעבען אַזוי לאַנג ווי ער האָט געקאָנט קעמפען, ער האָט אָבער אויך נישט ווייטער געפיהרט דעם קאַמף, ווען ער האָט געזעהן, אַז זיין פּאָזיציע איז האָפּנונגסלאָז.

דאָס איז געווען די טאַקטיק פון אַלע גרויסע פעלדמאַרשאַלען — אַזוי האָט געלערנט איינער פון די גרעסטע מיליי-טערישע פיהרער פון דער געשיכטע, דער אַדמיראַל קאָליני — דאָס איז דער סוד פון אַלע פּאָליטיקער, וואָס האָבען גע-וואונען.

מאַרשאַל האָט זיך אונטערגעגעבען און אַלע ווייכטיגע פראַגען פון דער נייע-יודישער געשיכטע. נאָך א לאַנגען און האַרטען קאַמף — אָבער צום סוף זיך נישט צוריקגעצויגען און געברומט, ווי קלענערע טוען עס, נאָר איינאיינעם און אין דער ערשטער רייה געקעמפט. מינאָ ריטעטען-רעכט, יודישע דעמאָקראַטיע, א געאייניגטער יודישער פראָנט פאַר דעם אויפבוי פון ארץ ישראל.

תמיד לכתחילה געווען א שאַרפער געגנער, בעקעמפט, געדונערט — און דערנאָך געשלאָסען אַנ'-עהרענהאַפטען שלום — און געוואָרען א פריינד און א חבר.

און אַזוי — איז לואי מאַרשאַל גע-וואַקסען אין דעם יודישען לעבען. א פיהרער פון א קליינער גרופע צוערשט, א פערטיידיגער פון אַנ'אַלטער וועלט-אַנשויאונג, א קין „קאַרליסט" אָדער „שואן" — פון דער יודישער דעמאָ-קראַטיע, — אָבער דערנאָך האָט זיך זיין איינפלוס פערברייטערט. געוואַקסען זיין פערזענליכקייט איז אַרויסגעטרע-טען פון די ענגע רעהמלער פון נגידים און פילאַנטראָפּיע — ביז ער איז גע-וואָרען — ער, מאַרשאַל — דער פעלד-מאַרשאַל פון דעם יודישען פאָלק פעלדמאַרשאַל לואי.

און דאָס איז געווען דאָס ווערטפול-סטע אין איהם: ער איז געווען א דינאַ-מישע קראַפט. עס האָט איהם איינגענט-ליך תמיד געצויגען צו אונז, ער האָט תמיד מיט א געווייסער קנאה אַריבער-געקוקט אין אונזער לאַגער — עס איז איהם געווען איינזאַם און אומעטיג אין זיין סביבה, ענג אין זיין קרייז, אָבער ער האָט געהאַט אין זיך אַזאַ שטאַרקען געפיהל פון לאָיאַליטעט, פון דיסציפּלין, ער איז געווען צופיל א נעמרייער — פדי צו קאָנען איבערלאָזען זיינע שעפעלעך, אַט די קליינע משערעדע וואָס ער האָט געפיהרט.

און זיין גליקליכסטער טאָג איז גע-ווען — אין צוריך, ווען ער האָט זיי, זיינע געפיהרטע — געקאָנט מצרף זיין צו דער גאַנצער עדה, צוזאַמענגיסען זיך מיט דעם ברייטען יודישען שטראָם, דערגרייכט דעם העכסטען שפּיץ פון זיין לעבען — און געפאַלען. דער טויט איז געקומען א געפאַלענער. שטאַרבען א געפאַלענער, מיט דער שווערד אין דער האַנד.

דער פעלדמאַרשאַל איז געשטאָרבען נאָך איידער די אומאיינינקייט, די נאָ-מינאַלע, די אָרגאַנישע, דער טיפער ווי-דערשפּרוך וואָס האָט פאַרט צעשיידט איהם פון אונז, האָט זיך געעפענט אויפ'ס ניי.

און פאַר דעם טויטען פעלד-מאַרשאַל לאָזט א פריהערדיגער געגנער מיט יראת הכבוד אַראָפּ די פאָהן.

—==—

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

א האָהענצאָלערן=פּאַלאַץ אויף ליציטאַציע

א בעקאַנטער האָהענצאָלערן-פּאַלאַץ, וואָס געהערט צו דער שוועסטער פון עקס-קייזער ווילהעלם, איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען אויף ליציטאַציע צוליב די חובות, וואָס עס האָט אַרויסגערופען איהר איצטיגער מאַן, דער געוועזענער רוסישער קעלנער זובקאָוו. אין אָוואַל—דאָס בילד פון דער געוועזענער פּרינצעסין, די איצטיגע מאַדאַם זובקאָוו.

רעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט

17 זגערזשער 17, טעל. 16-33

ד"ר ראַמאָווסקי	גאָרל, האַלז- און אויערען-קראַנקה.	11–10; 3–2; 6 7–6
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2–12
ד"ר רושאַנער	הויט- און גע-שלעכטס-קר.	11–10; 2–1
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12–10 5–4
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	1–11.30; 6–5
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַס	אויגען-קראַנקהייטען	2–1; 8–7
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע קראַנקהייטען	5.30–4.30
ד"ר חיינבערג	מאָגען, סאַצ. הערץ, לונגען	1–12; 5.30–6.30
ד"ר סטופּעל	רענטגען	2–12; 6–40
צאָהן-אַרצט א. גראָדושענטשיק „ „ ג. ראָזעם	צאָהן- און מויל-קראַנקהייטען	7–37 11–10

קינסטליכע העהענזאָננע-בעשטראַהלונג - פּאָקען-שטעלען.

בייַ דער לעטשניצע איז — געעפענט געוואָרען א רענטגען-אינסטיטוט

קוואַרץ-לאַמפּ, דיאַטערמיע און עלעקטראַ-מעדישעס קאַבינעט.

וויזיטען איז שטאָט. —:— אָפען אויך זונטאָג.

אַלע אַרט מעדיצינישע אַנאַליזען. —— קורסען פאַר שטעפלער.

אימפּונגען געגען שמאַרלאַטינע.

ערצטליך=קאָסמעטיש=קאַבינעט

פּראָ. מ. מאַרקוס נעמט אָן פון 5—7 אָוונט.

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און טעגליך

סופּער-פילם פון דער פּראָדוקציע „קאָלומביאַ פּיקטשורס"

אונטערוואַסער-שיף S. 44

א דראַמע פון מעכטיגע געפיהלען און קאָנפליקטען.

אין די הויפּט-ראָלען:

Dorota Revier, Jack Holt.

אַלע קרעדיטאָרען פון דער פירמע

„שיק דזשעציענצי"

איצט „באַזאַר דזשעציענצי" פּיעטריקאָווער № 82 ווערענס איינגענטימער עס זענען פּר. גראָסמאַן און פינקעלשטיין,—ווערען אויפגעפאָדערט זיך צו מעלדען היינט דינסטאָג ד. 8 אָקטאָבער צווישען 6 און האַלב ניין אָוונד אין פעראיין פון די פעראייניגטע סוחרים און אינדוסטריעלער, פּיעטריקאָווער 19, כדי אונטערצונעמען א געמיינזאַמע אַקציע.

די קרעדיטאָרען.

וו. י. ז. א.

ערשטער פרעבעל-קאָמפּלעט

אין העברעאישער שפּראַך פאַר קינדער פון 3—6 יאָהר.

נאַרוטאָוויטשאַ № 31 1 שט. פּראָנט פּיהרט פּר. עסטערא לאַסמאַן.

צווייטער פרעבעל-קאָמפּלעט

אין העברעאישער שפּראַך פאַר קינדער פון 3—6 יאָהר.

זאַקאָנטנאַ 40 2 טער שטאָק, פּראָנט, פיהרט פּר. ווידענפעלד.

אנמעלדונגען נעמט אָן: פּרוי דר. ברוידע, גדאַנסקאַ 46 און פּרוי דר. ספּעקטאָר, פּיעטריקאָווער 107.

די ניי געגרינדעטע פאַבריק פון טריקאָטאַזש אויסאַרבייטונגען

A. KAUFMAN i S-ka

לאָדז, פּיעטריקאָווער 46.

עמפּפעהלט אַלערליי טריקאָטאַזש—אויסאַרבייטונגען ספּעציעל אין בעסערע קוואַליטעטען און אויסגעצייכענטען וואָל ווי: פולאָווערס און דאַמען-וועסטלעך, מיינער און קינדער ספּאָרט-אַנצוגער ווי אויך דאַמען-זשאַקעטען און קאָסטיומען.

ס'ווערט אָנגענומען בעשטעלונגען אין קלענערע קוואַנטום

ביי דער פאַבריק א דעטייל פערקויף.

א קליינער דאַמען-בייטעל

איז געפונען געוואָרען אויף זשעראָמסקי-גאַס. אָפּצונעמען געגען סימנים און אַנאָנס-קאָסטען ביי ישראל בערנשטיין, ליפּאָווע № 9 פון 2 ביז האַלב 4. 4745

א קליינע סומע באַר געלד

איז געפונען געוואָרען, אָפּצונעהמען געגען סימנים ביי דאַרעמבוס, נאַוואָמיעסקאַ 22.

א נייער שוואַרצער פּאַטעפאָן

צו פערקויפען פאַר 120 זל. ווסכאָדניאַ 16 וואוינונג 9. 4741

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספירונג

50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל.

פאַר נאָר 2.50 זל.

„TOLA"

ביורא

פאַר שטייער-אַנגעלעגענהייטען, אקטען, פונקטאַציעס, ירושות און ערטייַלט פערשי-דענע עצות דאָס לאַנגיעהריגע ביוראָ

י. זאַמעק לאָדז

פּאָמאָרסקאַ 19

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זייַ-דענע טליתים פמו טערקישע, יאַראָסלאַווער און קאַלאָמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טלית-ם-קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספּערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל ביי

א. ה. ציטרינאָווסקי

מאָמיענגאַ 1, אין 2-טען טויער, פּאַרטער.

בעמ.: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלע טליתים צו וואַשען

ROBOTNICY do wyrabiania wełn. chustek i swetrów poszukiwani. Wiad. Reitera 3 u portjera.

צו פערמיטען

זאָפּאַרט 3 צימער און 2 צימער מיט קוך אַלע בעקוועמליכקייטען אויף אַנשטאַט 5. 1 צימער מיט א קוך אויף ליפּאָווע 78 6474

ברוך אתה בבאך
וברוך אתה בצאתך

אַלע קליענטען וואָס קומען ערלעדיגן סאַנדרווע און אַנדערע ענינים אין רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ צו ה' מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17, און די וואָס וועלען קומען ווי אויך אַלע גוטע פריינד און בעקאַנטע ווינש איך א גמר חתימה טובה.

י. מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט

פּיעטריקאָווער 17, טעל. 48-79.

Geschäftsräume in Poznań

sehr helle, 130 m² Raumfläche, Zentrum der Stadt, 5 grosse Schaufenster geeinet für Konfektion, Teppich-knüpierei, Wäschefabrikation e.c.t. sofort zu vermieten. Offerten an „Par" Poznań, Aleja Marcinkowskiego 11 unter Nr. 40,296

40% ביליגער!

איך מאַך בעקאַנט דיר ג' קונדשאַפט, אַז ביז'ן 30 אָקטאָבער ווערע אָנגענומען אַלערליי מאַזשינער-אַרבייט מיט 40% ביליגער. רעיעלע בעהאַנדלונג. גינסטיגע בעדינגונגע.

מ. שאַליט, פּיעטריקאָווער 3.

י. גרינהאָלץ

לאָדז פּיעטריקאָוו. 37

אנשטאַלט פון קאַפּעל, שאַמאַט - אייוועלעך און קוכען איבערצוטראָגען, ווי אויך אונטערנעהמונג פאַר אויוון זעצער אַרבייט

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט=קראַנקהייטען און מענער=שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען=קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ=עלעקטרישע הייל=קאַבינעט=קאָסמעטיק

טעגליך פון 8 א זייגער ביז 9 אָוונד

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

אַבאָנעמענטס-פּרייז: פאַר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראַנקרייך און בעל-גיען—20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר א ביימעטער-שורה פעריך טעקסט 15 גראָשען, פראָנטאַל 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פראָנטאַל 60 גר., נעבען 12 גר., פּריוואַט 18 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויבער דער שטאָט—מיט 50% טייערער. פון די פּריוואַטע מעגט נישט קראַנקענקאַסע קען רעצעפּט.

Redaktor-wydawca R. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.